Meridià

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 6 | Barcelona, 18 de febrer del 1938 | Preu: 50 cèntims

BIBLIOTECA P. ARUS

POLITICA INTERNACIONAL

LA SOCIETAT DE NACIONS

El dia 27 de gener, el Consell de la Societat de les Nacions va començar la seva reunió centenària. El dia 2 de febrer, després de les deliberacions del Comitè dels 28, va clausurar-se la reunió votant la resolució sobre la tragèdia de Xina.

Abans de la reunió, existia una atmosfera de desconfiança, que encara no s'ha dissipat del tot. S'ha de reconèixer, però, que la Societat de les Nacions ha vençut la crisi que amenaçava la seva existència, i ha pogut emergir de la prova amb més cohesió i energia del que es podia preveure. L'èxit de la U. R. S. S. i de França han estat evidents. I el prestigi de la idea que constitueix la base de l'organisme internacional, es manté, malgrat tot, com un refugi i una esperança, en mig de l'escàndol i la impudicia que desconcerta els pobles i ofèn la consciència civil que uns quants decenis de difusió de les lletres i de progrés material havien arribat a formar.

La Societat de les Nacions té molts enemics, alguns partidaris i una massa enorme d'indiferents. Planta novella en un món caduc i cansat, ha de fer-se encara la història i la força que li han de donar carta de naturalesa entre les grans institucions humanes. Nascuda d'una espurna de sentiment i d'idealitat nordamericana, va sofrir la primera traïció i el primer afront de part del poble que va engendrar-la. Com deia molt bé, fa pocs dies, en un brillant discurs pronunciat a Nova York, l'ex-ambaixador dels Estats Units a Berlin, William E. Dodd, "la incapacitat demostrada pel nostre país quan acabava de salvar la democràcia europea refusant de col·laborar amb cinquanta nacions representades a Ginebra, ha estat la causa principal del funest retorn a les antigues idees d'anexionisme europeu". A propòsit d'aquest discurs, és oportú registrar ací que les reclamacions de Hitler per la condemnació que d'ell i del seu règim féu l'ex-ambaixador, han estat contestades elegantment pels Estats Units fent saber al *führer* que a Amèrica "existeix la llibertat de pensament i de paraula".

Els perills que presentava l'ofensiva contra la Societat de les Nacions, no provenien tant de la crisi d'ideal — que sempre està en crisi — com del neguit que senten els petits Estats davant la perspectiva de trobar-se involucrats en un dels dos bàndols de combatents de la futura guerra europea. Tots ells tenen consciència clara que, si l'Alemanya del 1914 no va tenir dubtes respecte la invasió de Bèlgica, l'Alemanya i la Itàlia d'avui no repararien a sacrificar qualsevol nació o Estat que convingués als seus fins de lluita. L'experiència d'Espanya és una lliçó molt eloqüent. I com que no és el mateix ésser dèbil que ésser covard, i els governants solen ésser ambdues coses, en lloc de reforçar la Societat de les Nacions i la seguretat col·lectiva, hi ha Governs que tenen la preocupació de la neutralitat i de quedar bé amb tothom. Per altra part, l'experiència d'aplicació de les sancions previstes a l'article 16 del Pacte en el primer i únic cas que s'ha fet la prova, no va donar — gràcies a les defeccions del govern Laval — resultats molt encoratjadors. Vet ací el motiu pel qual s'obria la centena reunió del Consell amb presagis evidents de reforma del Pacte, o descomposició dels quadres, bon xic castigats amb les desercions darreres, de la Societat de les Nacions.

Res d'això no s'ha esdevingut, i la sorpresa i el despit d'Alemanya i d'Itàlia han estat més terribles del que molts creuen. Hom no pot dir si aquest desengany ajornarà o precipitarà la guerra. Es més probable que l'ajorni, com, indubtablement, una actitud decidida per part dels Estats que romanen fidels a la Lliga, la faria poc menys que impossible.

Cal que diem ací aquelles coses desagradables que la gent no vol saber ni vol considerar? Són molts els que, fa mesos, es pregunten per què no vénen les grans potències democràtiques a salvar-nos, i, naturalment, els que tenen aquesta santa ambició, o remota esperança, troben molt migrat el sistema de sancions que preveu l'article 16 del Pacte, i encara més migrada, la manera prudent i temorenca d'aplicar-les. Es clar que tota aquesta gent havia estat sempre neutral, com

LA CENTESIMA SESSIO DE LA SOCIETAT DE NACIONS

és neutral respecte a Espanya i Xina la noble burgesia democràtica d'Holanda, de Suïssa i d'Anglaterra. ¿Com pot pretendre ningú que els Governs dels pobles democràtics es decideixin mai a intervenir en conflictes com el nostre, si el bon burgès ha constatat que una sola vegada que varen aplicar-se les sancions, varen perdre mercat i va desviar-se el comerç, que no ha pogut recuperar-se? Com, si no és adquirint compromisos col·lectius i assajant un mecanisme de coerció, podran els pobles avenir-se a la idea que la llibertat, el dret, i la riquesa positiva que els segueix, reclamen unitat de front i solidaritat absoluta, per tal de no presentar punts vulnerables?

Cal recórrer encara molt camí per a arribar a formar una consciència internacional. Malgrat les reticències i prejudicis d'Holanda i de Suècia, cal admetre que, si nosaltres som avui víctimes d'un atac del feixisme, és justament perquè estàvem més lluny d'aquella consciència que aquells que discuteixen l'eficàcia i la conveniència de l'aplicació de sancions a l'agressor. La seguretat d'un Estat depèn sovint de la latitud on es troba i de la seva posició geogràfica; però depèn molt més de la seva constitució interna, de la seva força econòmica i de la seva preparació orgànica i cultural per a les lluites individuals i col·lectives.

El discurs de M. Paul-Boncour fou una *brochure* digna de la centena reunió del Consell de la Societat de Nacions. Alta doctrina, lògica irrebatible, i, sobretot, decisió. Cap dubte sobre els principis que encarnen la Lliga de Nacions, cap dubte sobre l'eficàcia del seu manteniment, cap dubte sobre el resultat immediat i remot de conservar aquest organisme i perseverar en la moral que el sustenta i que irradia. Pobre i feble és encara; però el fet d'ésser combatut acarnissadament pels agressors i els totalitaris, demostra que té una valor. Valor que és, tot just, en potència; però que si la fem desaparèixer, desapareix amb ella tota esperança de salvació de la tan decantada civilització occidental.

Els que haveu llegit la declaració sobre la invasió inhumana de Xina, direu que per arribar a resultats tan puerils no val la pena de mantenir la Societat de les Nacions. El pessimisme està justificat; però hi ha tants elements imponderables en les relacions humanes, que fins que haurem assolit el clímax d'aquesta ofensiva múltiple desencadenada per Itàlia, Alemanya i el Japó, no podrem discernir si les democràcies han fet bé de caminar amb aquesta extremada lentitud, o si hauria estat preferible acceptar la lluita en el terreny i en les condicions que l'enemic havia escollit. No haurem de viure molt temps per a poder formar una opinió decisiva.

M. SERRA I MORET

HI SOM TOTS

Per FERMI VERGÉS

Quan un país viu en estat de pintoresc o d'anècdota, el món troba un motiu agradable d'esplai i de felicitat. Durant alguns mesos, els primers de la revolta militar, Itàlia i Alemanya proveïen abundantment Franco d'armes i municions; però arreu del món la gent explicava anècdotes nostres. Quina felicitat poder dir a Alvarez del Vayo "l'autre Negus", o presentar qualsevol dels nostres governants com un sàdic, atrafegat en l'inventari de vísceres aristocràtiques. Tant se val que els propis germans Thauraud veiessin de prop els afusellaments en massa de Yagüe, a Badajoz; que la venerable "Illustration française", publiqués una fotografia de dues dones, rapades de cabell, a punt d'ésser afusellades, a Toledo.

Encara veurem caure moltes anècdotes i molts homes; com a la França del 93; com a la Rússia de l'any 19. Però la sort ha estat llançada. En un any i mig de lluita, la República espanyola ha contret deutes de gratitud i ha après a odiar. Un poble no és res més que això: és un cos vivent que reacciona, en la defensa dels seus interessos permanents i vitals, amb amor i amb odi; que té amics i enemics; que sap que la pau i la seguretat es guanya en la lluita diària. Ésser ciutadà d'un poble lliure —i ara ho comencem a ésser— exigeix cèdula de primera classe.

A mi em sembla que, tot i el ritme vertiginós d'aquesta guerra, el primer resultat apreciable que podem constatar és aquesta nova ciutadania que s'ha creat. Senyors escriptors, politics, filòsofs, artistes: doneu-hi forma, doneu-hi estil. Creeu el sistema, la paraula, la poesia d'aquesta nova ciutadania viril. Es aquest sentit del nou viure, aquestes raons de creure i d'esperar, les que ens faran forts i invencibles. Jo no crec gaire llunyà — ja comencem a veure-ho—, els temps en què arribaran a Barcelona, penedits de llur escepticisme, molts homes que varen fugir a corre-cuita, espantats d'ells mateixos i convençuts que "allò" era el poble. També, l'any vint, Pilsudski havia cregut arribada l'hora de llançar les tropes poloneses sobre Kild, i també, en aquell moment, es despertava l'esperit nacional rus i els generals tsaristes Polivanov i Broussilov demanaven un lloc en aquell exèrcit famós, de dos milions d'homes, que estigué a punt d'entrar a Varsòvia.

Aquestes paraules no són cap invitació a oblidar greuges i desercions. No faltava més! Al contrari: cal començar a parlar dels bandits de la revolució, miserables "profiteurs" de la generositat i de l'heroisme; cal parlar dels desertors intel·lectuals, que s'afanyaran a cercar una torre d'ivori còmode i luxosa. Crec que encara dura aquest exili intolerable i que, per més vergonya, el paga el poble. Quan serà que començarem, tots plegats, a fer-los impossible llur existència a costa del pressupost? Quan serà que, per part dels Governs de la República i de Catalunya, es posarà fi a aquest suport inconfessable?

. . .

Hem creat un nou sentit de ciutadania. I veiem que, al costat d'aquest prodigi, l'Espanya de Franco reviu els pitjors vicis "nacionals". André Maurois afirma, en la seva "Història d'Anglaterra", que els celtes fan de la politica un afer de clau. I cita l'exemple dels irlandesos emigrats als Estats Units. Franco, la familia Franco, serà, tal volta, una nova ilustració a la teoria de Maurois. Per què, a Salamanca, l'amo i senyor és un tal Nicolau Franco, germà de l'altre, o dels altres, ex cedo-lerrouxista i maquiavel de via estreta. Com els Bugallall i els temps dels "cuñados" i "yernos", Nicolau Franco ha convertit Salamanca en un paradís familiar.

L'estrangulació del falangisme fou la primera operació d'envergadura. Hedilla, que havia de substituir al "Ausente", fou el mitjà del qual es serví Nicolau Franco per a iniciar l'ofensiva contra Falange. Un bon dia, a la nit, dotze joves fornits i carregats de bombes de mà, irrumpiren en el domicili de Sancho Dàvila i Agustí Aznar —dirigents de Falange— i poc va

(segueix a la pàgina segona)

CAP DE SETMANA

LA MA DEL POBLE

La crida, que un grup d'intel·lectuals catalans, incorporats en diverses de les unitats que lluiten al Front de Llevant, han adreçat a llurs companys de la reraguarda, planteja, entre altres, el vell problema de la solidaritat de l'exèrcit combatent, amb la massa de treballadors de les ciutats i la ruralia.

Novament es posa en evidència una necessitat fonamental: una guerra d'independència, d'alçament nacional contra una invasió; una guerra de vida o mort, com és la nostra, exigeix la unificació absoluta del front i la reraguarda. Sense aquesta condició, la lluita es desnaturalitza i perd la seva virtut essencial.

Els Estats imperialistes tenen, damunt els Estats democràtics, un trist avantatge d'ordre material: els primers, poden llançar a qualsevol empresa bèl·lica llurs estols de ciutadans uniformats, als quals ha estat imposada brutalment una disciplina i una artificiosa raó de guerra. Per a un Estat totalitari, els homes són simples elements d'una màquina; els morts són deplorats, només, com a pèrdues que caldrà refer amb despesa. Un moviment estratègic, un assalt, una ofensiva, són planejats fredament, com qui calcula un negoci. Mentrestant, la reraguarda calla; sofreix sola un règim de coerció que la priva de tot moviment de protesta. En realitat, una guerra de conquista no és mai un afer col·lectiu, un interès de poble, sinó una simple operació particular del tirà i de la seva colla...

Per contra, la guerra de les nacions hispàniques contra els imperialismes europeus, que aprofiten la traïció d'una casta desnacionalitzada, per estendre llur domini a la nostra península, és una lluita essencialment i naturalment popular. Cal que el poble, combati unànimement. I el sacrifici que implica una guerra de tal naturalesa, ha d'ésser compartit per tothom. En l'Estat despòtic, el sacrifici és un càstig imposat per la cobejança de l'autarca; en l'Estat democràtic, el sacrifici és una necessitat que cadascú accepta com un honor i com un testimoni de la seva participació activa, dolorosa i gloriosa, a la lluita en defensa de la pàtria ofesa, violada...

Els companys combatents al Front de Llevant, ens diuen que no podem imaginar-nos, des d'aquí, l'horror de la guerra, "l'infern d'aquest paisatge de batalla". Sí, companys. Ens l'imaginem perfectament. I això dobla la nostra responsabilitat. I això acreix el nostre afany d'estendre a totes les zones de la reraguarda, el sentiment profund de solidaritat amb l'exèrcit, aquest exèrcit que és la mà feixuga del poble, que venja els seus morts i conquista, amb sang, el dret a viure amb dignitat.

Joan OLIVER

EN LES PAGINES INTERIORS:

Jaume Serra Hunter
A. Rovira i Virgili
Francesc Pujols
José Bergamin

EN EL PROXIM NUMERO:

A. C. Jordana
Francesc Trabal
Joan Peiró

(c) Ministerio de Cultura 2006

LA CONSIGNA: UNITAT

Durant aquestes darreres setmanes, s'han celebrat una colla d'assemblees, congressos, conferències, plens i reunions diverses d'organismes polítics i sindicals, entre els quals destaca el Ple del Comitè Central del P. S. U. de C. i les assemblees comarcals d'activistes per a discutir els seus acords, el Ple ampliat de la C. N. T., la sessió preparatòria del Ple d'Esquerra Republicana de Catalunya, els treballs del Comitè d'Enllaç del Partit Comunista d'Espanya i del Partit Socialista Obrer Espanyol, el Congrés Nacional de les Joventuts Llibertàries, el Congrés de "Dones Lliures", les reunions de les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya i dels amics dels Pioners, l'assemblea del Consell General d'Acció Catalana Republicana, etc.; s'han pres acords importants, com la constitució del Front Popular d'Euscadi, la proposta de programa d'acció conjunta presentat per la U. G. T. a la C. N. T. i, més recentment, encara, la redacció del manifest adreçat als treballadors signat pels Partits Socialista Unificat de Catalunya, Comunista d'Espanya i Socialista Obrer Espanyol i per la Comissió Executiva i el Comitè de Catalunya de la U. G. T.; i ha tingut lloc un esdeveniment de gran transcendència hispànica i internacional, com és la reunió reglamentària de les Corts de la República, amb el discurs del Cap del Govern Dr. Negrín i l'imponent homenatge a l'Exèrcit Popular, tributat a través del Ministre de Defensa Indaleci Prieto.

En tots aquests actes, no obstant la seva diversitat, ha destacat una característica comuna el desig d'estrènyer cada dia més la unitat de totes les forces antifeixistes.

Fa mesos, ja, la unitat s'establí en principi. El clam popular va trencar les resistències que en alguns medis político-socials podien existir, i des d'aquell moment la voluntat d'unió ha anat creixent fins que tothom ha posat a contribució llurs esforços per a donar-li la màxima solidesa.

La unitat antifeixista existeix, és un fet. Gràcies a ella s'ha creat l'Exèrcit Popular Regular que ens ha de conduir a la victòria, s'ha imposat un ordre i una disciplina, s'ha endegat la vida econòmica de l'Estat i s'ha obert el periode de construcció per a forjar la nova Espanya. Tots els sectors antifeixistes, tots els ciutadans dels pobles hispànics lliures del jou de l'opressor, senten la unitat i veuen bé els enormes avantatges que, d'ençà que va ésser iniciada, se n'han derivat pel bé del poble, i del país, i de la causa de la llibertat i de la democràcia.

Però, malgrat això, la unitat no és encara prou ferma. Cal que esdevingui una cosa compacta, un bloc absolutament monolitic. Ara, existeixen encara obstacles i hi ha actituds que no són prou decidides; han de desaparèixer del tot.

Per a precipitar el final de la guerra que Espanya sosté, per a acabar més aviat amb el feixisme, cal una major eficiència en totes les activitats, tant de la reraguarda com de l'avantguarda.

Es necessari la creació de fortes i abundants reserves per a l'Exèrcit Popular; formar a la reraguarda una veritable moral de guerra; superar la producció i treure el màxim rendiment de les indústries de guerra, no regatejant, si cal, cap hora de treball; fer que cada home doni tota la utilitat que pugui; capacitar les dones per a anar ocupant com més aviat millor els llocs que avui estan a càrrec d'homes que haurien d'ésser al front o que rendirien més exercint una altra feina; deixar enllestits sense pèrdua de temps els refugis necessaris en cada població per a estalviar el major nombre possible de víctimes de la criminalitat feixista; organitzar una obra coordinada d'edificació de fortificacions, i reparació i construcció de carreteres i camins, ponts, etc.; eliminar de la reraguarda tots els emboscats, acaparadors, murmuradors, agiotistes; fer que d'una manera inexorable es compleixin les normes de racionament i els preus de taxa dels queviures; implantar el compliment estricte de tot el que es disposi en interès de les necessitats de la guerra. Es necessari, en fi, que el front i la reraguarda funcioni amb tal perfecció, que cap ressort no pugui fallar mai.

I això només s'aconseguirà amb la unitat absoluta. Tenim els elements perquè aquesta unitat existeixi. Si s'ho proposés tothom, molt aviat seria un fet. S'ha establert ja la unitat i hem avançat molt en el camí emprès. Cal seguir la ruta i arribar fins al capdavall.

La "unitat" ha d'ésser la consigna de tots.

J. ROURE-TORENT

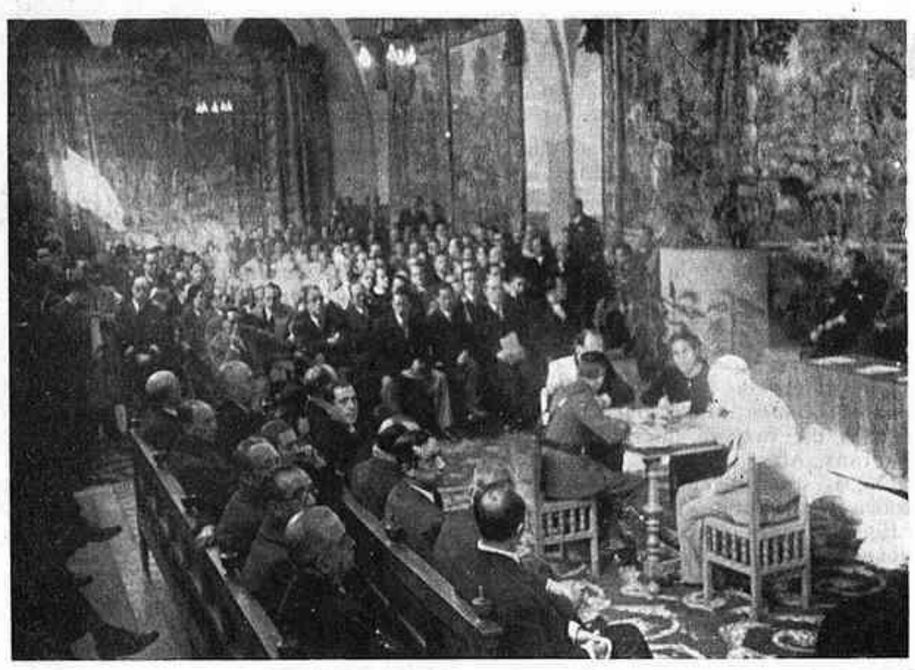

UN ASPECTE DE LA HISTORICA REUNIO DE LES CORTS DE LA REPUBLIGA EN EL MONESTIR DE MONTSERRAT

KROPOTKIN

El dia 8 d'aquest mes s'escaigué el dissetè aniversari de la mort de Kropotkin.

Nascut a Moscou l'any 1842, fins l'any 1872 dedicà les seves activitats a la carrera militar i a les ciències geogràfiques i geològiques, en les quals sobresortí; descobridor important en el terreny de la geografia, el seu nom es féu famós arreu.

Des d'aquella època, el príncep Kropotkin — que ja s'havia distingit pels seus grans coneixements sociològics i econòmics i per les seves idees progressives, i que havia produït un estudi sobre les condicions de vida dels presos, que causà sensació en fer-se públic — es llançà de ple a la lluita revolucionària, a l'afany d'implantar un nou ordre social basat en la justícia i a la conspiració i propaganda per a precipitar el canvi. Perseguit constantment, empresonat sovint, exiliat quasi sempre, Kropotkin anà construint la seva doctrina, capacitant el proletariat internacional, escrivint la seva obra sociològica, fundant periòdics de combat, creant instruments per a donar impuls als seus principis doctrinaris i a l'acció dels seus seguidors.

No hem de fer aci, ara, una anàlisi de la doctrina de Kropotkin, a bastament coneguda. La nostra missió és, en aquests moments, oferir un recordatori sobre l'home inquiet, el sociòleg fecund, que produí una doctrina que, retocada, revisada, feta més realista, és avui compartida per enormes masses proletàries.

Bakunin va ésser el forjador de l'anarquisme; Kropotkin, amb la seva potencialitat intellectual, els seus coneixements i el seu entrenament científic, va completar i donar forma científica a la doctrina. Pensador profund, treballador incansable, esperit lliure, Kropotkin s'interessà per l'anarquisme des que Bakunin exposà la doctrina, i ingressà, no gaire més tard, a la Internacional, consagrant-se enterament a la causa del proletariat i a la sociologia.

Avui, l'anarquisme deu tant a l'un com a l'altre. Si Bakunin en representa el caire polític i l'esperit lluitador a ultrança, l'aspecte sentimental que en podríem dir, Kropotkin n'és l'elaborador minuciós que li ha donat les bases econòmiques.

R. GIL

PANORAMA DE LA SETMANA

UN TOMBANT GREU EN LA VIDA DEL FEIXISME

Aquesta setmana, el panorama polític internacional és divers en facetes d'un mateix problema substancial. La reacció — lenta, però reacció, a la fi — de les democràcies europees, i les convulsions i maniobres reviscoladores dels Estats totalitaris, han donat vida a una sèrie d'esdeveniments que mereixen ésser analitzats detingudament i de manera individual. Es clar, però, que aquesta anàlisi convergirà en un punt de connexió que lliga la política exterior europea, en el que podríem qualificar d'acció de pau. Així i tot, és interessant de comprovar com es produeix la reacció en una i altra banda i, més encara, de veure com els països provocadors tracten de defensar — per mitjà de maniobres de baixa qualitat diplomática— l'eix Roma-Berlín-Toquio, amenaçat de mort avui, però susceptible de reviscolament si les democràcies vacillen novament davant el fet polític general que actualment viu Europa.

En primer lloc, cal tenir en compte la importància que per a la permanència de l'eix Roma-Berlín-Toquio tenen els esdeveniments interns de l'Alemanya nazi. L'entrevista Hitler-Schuschnigg, celebrada a Berchtesgaden després del moviment militarista germànic, que sembla haver posat en perill, sinó avui, per a un futur immediat, el prestigi i el poder del "Führer", demostra que el nazisme tracta de controlar les seves expansions exteriors i molt especialment en el que afecta a l'Austria veïna. De moment, doncs, Hitler, possiblement obeint les suggerències de Mussolini, tracta de donar efectivitat a l'acord de l'11 de juliol del 1936, mentre espera que el moment sigui propici per a portar a la pràctica els seus plans d'invasió. ¿A què és deguda aquesta reacció moderadora, que contrasta extraordinàriament amb el caràcter impulsiu, i gairebé irreflexiu, de Hitler? Tot fa creure que és conseqüència obligada de la reacció de les democràcies, reforçada per l'actitud de col·laboració manifestada pels Estats Units, i que ha provocat un canvi de política en els Estats totalitaris. Sense que aquest canvi de procediments polítics vulgui significar, naturalment, que Itàlia i Alemanya hagin abandonat, en el més mínim, els seus plans absolutistes.

* * *

Un altre fet, isolat, ve a disminuir el potencial actiu de l'eix Roma-Berlín-Toquio i, possiblement, a entorpir la seva marxa ascendent: la dimissió del Govern Goga, a Romania. Aquest fet planteja una qüestió fonamental per al feixisme, puix que deixa Romania entre el feixisme i la revolució. En principi, la caiguda vertiginosa de Goga pot semblar un afebliment del feixisme; però, en realitat, aquest afebliment ha de venir del fet revolucionari que alliberi Romania de la dictadura militar presidida per Miron Cristea.

La sorpresa experimentada a Alemanya per la dimissió de Goga s'ha esvaït per complet, i "Der Angriff" ha pogut escriure: "No cal sentir temor sobre l'esdevenidor del moviment nacional a Romania. Tota dictadura militar és de curta durada. Però és inconcebible pensar que pugui tornar-se als antics procediments de govern. Al contrari, l'evolució prosseguirà amb un ritme molt més ràpid que fins ara".

El fet que Alemanya cregui en aquesta immediata reacció, té la seva justificació en dos fets reals: en l'existència de les forces feixistes romaneses acabdillades per Cuza i per Codreanu, i en la manca d'una autèntica força revolucionària, capaç de contrarestar la propaganda i, possiblement, les violències del feixisme. I si no sorgeix la força revolucionária que ha de salvar Romania, ¿què farà el rei Carol quan Cristea, afeblit per la resistència oposicionista, es vegi obligat a dimitir? Es, aleshores, que la monarquia, desemparada, haurà de caure als braços del feixisme.

Però mentre el fet es determina, mentre s'espera l'aparició o no, de les forces revolucionàries que poden salvar Romania, l'existència del Govern Cristea representa una pèrdua per al feixisme.

I, finalment, el factor essencial determinant de la transició política exterior de l'eix Roma-Berlín-Toquio hem de cercar-lo en la reacció — lenta reacció, però reacció a la fi — de les democràcies europees, especialment Anglaterra i França.

El Govern britànic treballa activament per tal d'arribar a un acord amb Itàlia i desfer, d'aquesta manera, l'eix Roma-Berlín. Es possible que s'arribi a una entesa. Mussolini desconfia de la col·laboració oberta de Hitler, després dels esdeveniments interns d'Alemanya. Però convé no oblidar, com ja hem dit, que l'actitud italo-germánica, no és més que una treva en la seva política de provocació i de traïdoria. I podria molt bé ésser que Anglaterra es deixés enganyar, una vegada més, per les promeses italianes.

De totes maneres, la U. R. S. S., per boca de Maisky, ja ha fet a Mr. Eden les advertències del cas. I França, per altra banda, no està disposada a ésser joguina de les velleitats premeditades del *Duce*. ¿Què en sortirà, doncs, d'aquest intent d'apropament italo-britànic? Tot fa creure que es tracta d'una maniobra per a passar temps en la qüestió d'Espanya, entorn de la qual convergeixen tots els esdeveniments polítics internacionals de la setmana.

Mussolini veu que representa un *handicap* per a la seva politica intervencionista el plet intern d'Alemanya, complicat, encara, per la momentánia pèrdua de Romania i per la situació austríaca. En aquestes condicions es creu obligat a procedir a la retirada dels "voluntaris" que té a Espanya, a canvi de la qual preté obtenir concessions favorables. Sembla que Anglaterra, però, vol aprofitar-se de la situació, per tal d'obligar els països intervencionistes a efectuar una retirada diplomàtica completa. A les mans de les democràcies està, en aquests moments, que el feixisme sofreixi un col·lapse mortal en la seva activitat, o es reviscoli novament!

Manuel VALLDEPERES

LES EXCEPCIONS CONFIRMEN LA REGLA

aume Serra Hunter

Hom ha mantingut a Catalunya, des de l'advenim ent de la República, una llarga polèmica basada en la incomprensió i en l'inconformisme. Existia de fet una massa d'opinió que es deia conservadora i d'ordre; però, emportada per la dèria de monopolitzar la catalanitat, va contribuir, amb la seva actitud de radical oposició a la República, a preparar la guerra cruenta que tenim. Cap de les suposades idealitats d'aquells partits resten avui en peu. A força de recolzar criteris biològics i teories realistes, molts catalans de dreta no han sabut volar més amunt de la vulgaritat casolana. Hi havia, sí, adeptes de bona fe; però aquests viuen fora del temps i de l'espai, i no per superació mental, sinó per l'oblit dels nous corrents de la cultura i, per tant, de les aspiracions de la Catalunya moderna.

Aquesta terra, la nostra pàtria, que per proves tan doloroses ha hagut de passar, vol ésser ara novament la representació, en el gran nucli ibèric, de l'avantguarda de l'Europa culta del segle XXè. També ells havien fet sovint la mateixa afirmació; però quan es tractava d'estructurar la Catalunya del futur, la voluntat d'aquells homes flaquejava, i per temor de renunciar a una tradició, no sempre justa, com tot allò que és merament contingent o històric, preferien mediatitzar l'esdevenidor de la seva pàtria; seguien l'exemple d'aquells fills que es troben mancats de coratge per defensar els drets pairals, i, per por de perdre davant dels estranys llur consideració o llur prestigi, acaben per claudicar davant de l'adversari. Doneu-los el nom que vulgueu; busqueu l'eufemisme que més a prop es trobi de la paraula pròpia; aquella actitud que en època normal podria interpretar-se com fruit d'una divergència ideològica, és avui, en el moment de la lluita, un delicte contra l'existència i la seguretat nacional.

S'ha dit que no tots els militants d'aquells partits s'havien sumat al moviment feixista. Excepcions? En el prohoms, poques, com poques han estat també les de l'alta clerecia i les de les classes benestants. No neguem la seva existència; però estem autoritzats per considerar-les molt reduïdes, per tractar-se d'agrupacions polítiques orientades, dintre de les màximes contradiccions, als màxims oportunismes. Si volem ésser justos, direm que sols s'han salvat les persones que militaren en aquells rengles per quelcom que era precisament la negació explícita de tota conducta materialista o, almenys, equivoca.

Greu ha estat la responsabilitat històrica dels partits conservadors en front de la República democràtica; els estralls que per culpa seva s'han produït, són ja irreparables, perquè les seves conseqüències perduren en l'àmbit de la vida ciutadana, i ja no és possible refer coses i organismes que s'han deshonorat per mantes generacions a Catalunya i arreu d'Espanya.

Saben prou bé, els representants del vell regionalisme, que Catalunya res no pot esperar del triomf de les armes feixistes; no solament pel seu defecte d'origen i pels procediments d'unificació dels adversaris, sinó per l'odi que professen a la cultura de Catalunya. Llur mentalitat — si això pot anomenar-se la barreja ideològica dels seus tòpics de propaganda — és anacrònica i demés fracassada per cada nova etapa d'experiència de la vida nacional. Mai les armes no han pogut ofegar l'esperit: l'han vexat, l'han oprimit, l'han befat, l'han postergat; però les armes, per potents que siguin i per habilitat que tinguin els que les manegen, són armes materials que des que existeix el món s'esmussen davant la decisió ferma de l'home que es sacrifica per allò que és superior a la mateixa vida. Ho diu una fórmula corrent dels vells escolàstics: "La voluntat, per bé que coaccionada, és sempre voluntat".

En apartar-se dels corrents renovadors, avui, a Catalunya, els partits del vell règim són ja inexistents. Llurs fundadors eren homes d'una altra mentalitat i tenien un altre sentit de la responsabilitat davant les masses. Han quedat, és veritat, alguns homes: pocs; menys dels que nosaltres, adversaris lleials, havíem comptat, i ells, en la soledat de la seva consciència, hauran de reconèixer algun dia la greu equivocació de llur actitud en front dels homes i partits d'Esquerra. La massa, en la quasi totalitat, ens menysprea i ens odia; ho confessava ja els primers anys de la República: preferia el triomf del feixisme, baldament la tolerància, a l'ombra de la qual han fet les seves propagandes, i els principis filosòfics del conservadurisme, siguin definitivament anorreats per una onada militarista.

Aquests homes desplaçats per una absència moral que cada dia els allunya més d'aquells que foren els seus germans, poden trobar-se, demà, amb la tragèdia de no tenir partit, i allò que és pitjor encara, de no tenir pàtria.

Jaume SERRA HUNTER

HI SOM TOTS

(Ve de la pàgina primera)

mancar que no els liquidessin. Era un atemptat preparat per Nicolau Franco, amb la connivència d'Hedilla. Aquest ha estat condemnat a mort i després indultat, i Sancho Dàvila i Aznar tenen una mica de llibertat (per haver sortit illesos de l'atemptat), gràcies al parentiu amb els Primo de Rivera. Però Rafael Garceran, passant de José Antonio, es troba a la presó, per haver-se manifestat falangista recalcitrant.

L'Espanya de Franco està a mans dels homes de la monarquia i dels aventurers de Queipo, que fa barraca a part. A Salamanca i a Burgos hi deambulen, una mica preocupats, els homes de la fauna burocràtica que pogueren escapar de Madrid.

La política està a mans de Nicolau; l'exèrcit, a les de Francisco; la policia, a mans de Martínez Anido. El triumvirat és inapreciable...

* * *

Els coneixem tots, els homes de l'Espanya de Franco. Per això no els temem. Val a dir que allò que ens interessa és que no manqui cap dels nostres a l'hora de passar llista. Algun dels falsos valors que teníem, va creure que el país no valia el preu de llur personalitat. Pitjor per ell. Però aquest incident es inevitable. Ens interessa, de totes maneres, declarar que en l'hora de posar-nos a fer feina, en l'hora de la creació, en l'hora de donar la ilusió de viure als homes i al poble, hi som tots. Això sol és un senyal de victòria.

Fermí VERGES

Aquest número ha passat per la censura

(c) Ministerio de Cultura 2006

ELS PERIODISTES I LA GUERRA

El 19 de juliol, els primers que es llançaren al carrer varen ésser els periodistes. Els diaris d'esquerra sortien amb editorials abrandats i amb proclames, signades d'homes responsables, cridant el poble a les armes. Els Partits obrers, que havien de trobar immediatament, a Catalunya, el camí lluminós de la unitat orgànica, eren encara tan pobres i honrats, que no tenien diaris. Però s'apoderaven, la nit del 18, de les impremtes reaccionàries. Així pogué sortir aquell document magnífic de "La Veu de Catalunya" del mateix 19 de juliol, amb una apellació vibrant del C. N. de les Joventuts Socialistes Unificades a la consciència patriòtica i proletària. El gest fou acomplert pels companys Sanz (mort al front de Madrid), Sarvat (actualment Comissari de Batalló), Cortezón, Vilella i Estivill, que, pistola en mà, en aquelles hores incertes, s'empararen del vell casalot del carrer de Ferlandina i obligaren a llençar la primera pàgina, que ja havien escrit els reaccionaris, per a substituir-la amb llur crida des de la mateixa tribuna dels insurgents.

El fet tenia precedents històrics. La nit del 6 d'octubre, Angel Estivill ja tenia la idea —i la realitzava— d'incautar-se del "Mati". I periodistes eren Javier Bueno, Luis de Sirval...

* * *

Començada la lluita, els periodistes anaren al front. Baixen al fang de les trinxeres. Pugen als avions, sorollosos i fràgils, i —com Antoni Vilà, suara traspassat— no en tenen prou amb escriure llurs cròniques, sinó que ajuden, entusiasmats, a tirar bombes contra els homes negres que desitjarien anullar la invenció de la impremta. D'altres prenen fusells i canons; evoquen les destreses oblidades de llur servei militar i collaboren a destruir l'enemic.

Així van caure molts, ferits o morts: aquell Marià Foyé, que es sacrificava en lluita desigual i s'extingia en agonies llargues, terribles... aquell company corresponsal francès que tots dúiem en braços fa dos estius... i aquells, encara que neutrals i tebis, com Delaprée, morien per la barbàrie facciosa quan aquesta atacava coses civils...

* * *

Però els periodistes —que no són ni millor ni pitjor que els altres companys, perquè tots els oficis han donat herois i han regat de sang els fronts— donaven un altre exemple. Continuaven llur treball compromès i produïen més i millor. Gràcies a ells sortien els diaris, sense fallar, a donar al país i a tot el món la sensació confortant de normalitat i a encendre entusiasmes nous cada dia. Molts hauran estat els errors periodístics, en aquests mesos; moltes les notícies inexactes o les reflexions ingènues que la realitat desmentia, més tard, amb amarguesa. Però sense parlar dels periodistes professionals, de tots els sectors, que han contribuït en una forma o altra a mantenir la moral del país i l'estabilitat de les institucions des de llocs de Govern —Carles Esplà, Joan Comorera, Garcia Birlan i tants d'altres—, imagineu només la depressió que hauria ocasionat, en els primers temps, que un dia qualsevol haguessin deixat de funcionar les premses periòdiques. Feia molt que els diaris apareixien, inundant de claror el nostre camp i de dubtes el camp dels facciosos —des de dimarts mateix, 21 de juliol—, que encara altres oficis essencials es prenien a tall de xerinola, o de mesura eficaç, l'absència en el treball.

Ara l'esforç continua. Normalitzats alguns aspectes secundaris de l'organització tècnica, les gasetes combaten avui amb dificultats diferents. Manca paper; a les redaccions hi ha molta joventut que deixà una cadira buida, perquè fou cridada a les armes. I els que queden, supleixen els companys i fan el diari, sempre, tan bé com saben. De dia i de nit, amb alarmes o sense, amb fluid elèctric i amb gas o sense, el diari deixa rarament de sortir. Gran o petit, ha de portar la veu de la República al front i a la reraguarda.

Per a compondre i repartir el diari no es pot suprimir gairebé ningú. Però, en canvi, ¡com és d'admirable la capacitat de treball d'alguns companys periodistes que fan tota una pàgina de diari, o mig diari, o un diari sencer i tot!; aquells companys que, pels fets de maig, corrien nit i dia pertot arreu i escrivien paraules de serenitat mentre els ulls se'ls tancaven de son i de llàgrimes contingudes!; aquells que escriuen paraules amables, encoratjadores, quan la tragèdia no els ha estalviat ni la pròpia llar! Sovint, els qui ara donen més rendiment són els qui en temps normal treballaven menys, o eren potser inclinats a treballar menys perquè les circumstàncies no els valoraven. També hi ha les excepcions —ben poc nombroses— dels escriptors brillants o llampants preferits de les empreses, els quals fugiren vergonyosament, tot seguit que pogueren, per a isolar-se en un egoisme covard o posar-se al servei dels facciosos en tasques vils. Però, en conjunt, bé podem afirmar que els periodistes del país, especialment els joves i els de llengua catalana, han donat un exemple notable i han redimit la classe, abans viltinguda, de la vella i pudent lerrouxada ignara.

* * *

Anant pel front, de vegades diria's que us avergonyiu de semblar encara molt jove. Us imagineu que us prendran per uns vius o "emboscats de comitès". Fins fa basarda dir-se periodista. ¿Què és un escriptor davant un soldat, quan defensem una causa tan bella? I altrament: ¿no haurà vingut ningú, amb aquest títol, a fer espionatge o donar mals exemples?

Però hi ha un retret d'un combatent que ens fa sentir de nou l'orgull modestissim de la nostra professió ben exercida, al servei del poble. Es aquell camarada soldat que pregunta, mentre agafa el fusell, per què els visitants que són periodistes no els han portat diaris.

Això passava a Biescas, el darrer poble gran de l'Alt Aragó que conquistàrem fa com uns tres mesos, al marge dret del riu Gàllego, a pocs cents metres ensota dels pujols enemics. I el primer periodista que hi arribava recuperà de seguida la confiança de fer una cosa útil per a la guerra amb la seva tasca anònima.

* * *

Els facciosos han dit més d'una vegada que condemnen a mort els periodistes. I, per demostrar-ho bé, n'han assassinat molts. Directors, redactors, corresponsals, cronistes de guerra, tots els tenen a punt d'una mort segura, si poden caure a llurs grapes.

Els periodistes no se'n preocupen: van treballant setmanes i mesos; són dels que menys exigències han presentat en el periode d'eufòria, i ara cobren menys que un obrer de la impremta, una miqueta més que un repartidor; però si hom pogués concedir cap importància a les fetes dels rebels, els obrers de les altres professions no podrien dir que, per llur sol ofici, els han condemnat a mort.

GRANIER-BARRERA

UN CAS ESTRANY

Perdut un dia en mig de les disquisicions jurídiques que les meves tasques professionals m'obligaven a destriar, estudiant la jurisprudència que en dret familiar havien dictat els tribunals soviètics, vaig detenir-me a interpretar un cas estrany.

La Pràctica Judicial soviètica publicava una resolució del Collegi de Cassació Civil del Tribunal Suprem de la República russa.

Les activitats jurídiques de més enllà de les nostres fronteres, han estat per a mi, en tot moment, un element actiu en la meva actuació intellectiva. El precepte de Lao-tse que porten el segell de la frondosa civilització xinesa; les interpretacions que del sinteisme han tingut els discutidors de la moral japonesa, i les normes establertes en les legislacions occidentals, que es nodreixen totes elles més o menys de la mateixa font, ensenyen que els pares tenen sobre els fills pàtria potestat. Aquesta és amb dret a la vida en certes legislacions de procedència semita; amb dret de propietat, en els preceptes de la legislació xinesa, i amb un dret moral d'obligat sacrifici, per part dels infants japonesos.

L'home crea l'infant; és cosa seva. Nosaltres, portadors de la civilització fàustica, durant molts anys, hem estimat la santedat de la família com a cosa indiscutible, la paternitat legal com un element bàsic en el respecte a la societat.

Catalunya, que porta en el seu dret el senyal de temps passats, no era encara tan rigorosa: la interpretació d'aquests drets de paternitat permetia la investigació de la paternitat; però, així i tot, formava part de la gran croada de defensors dels drets del pare i deures de l'esposa i dels fills.

En un poble de la costa del Mar Interior del Japó, els pescadors veien arribar cada any un nombrós estol de noies de l'interior, que s'oferien per un preu alçat, el qual percebien els pares. I aquelles noies així venudes, no eren ni són considerades per la moral japonesa com a éssers desvalguts; eren senzillament complidores de llur deure. Quan retornaven al poble, eren ben rebudes, perquè s'havien sacrificat per llurs pares.

El poble soviètic ha creat una nova moral. El codi de família de les onze repúbliques diu que no tenen, els pares, drets de paternitat, sinó deures. Diferents meridians, moral distinta, diferent civilització, astorament per aquells que, amb migradesa de pensament, no comprenen altra dogma que el seu.

Un dia, davant d'un jutjat allunyat de la capital de la U. R. S. S., es presenta una mare reclamant l'herència del seu marit per un fillet que té. Ella es diu Maria Starsev, el fillet es diu Benet Stersev, i el marit mort l'herència del qual és reclamada, es deia Pere Stersev.

Les proves presentades demostraren que el nen Benet no podia ésser fill del mort, ja que havia nascut dos anys més tard del traspàs del que fou el marit de la seva mare i estava inscrit com a pare, i el tribunal, amatent, volia negar-se a la petició.

L'herència havia de passar a altres parents, però aquests no es presentaren. L'Estat era hereu, però la mare seguia reclamant pel seu fillet l'herència del mort. Els jutges soviètics, fills del poble, poble ells mateixos que els rep novament quan han acabat el temps pel qual foren elegits, pensaven en aquell infantó, petit que no tenia cap culpa de les accions de la seva mare. I pensant en ell dibuixaven la futura sentència.

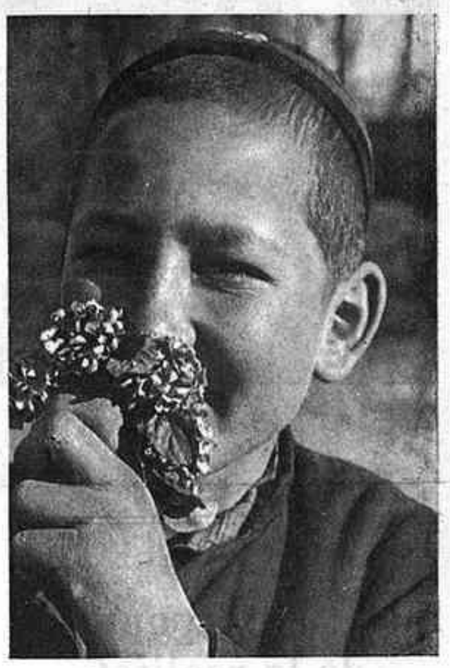

UNA PRIMAVERA!

"Ja sabem —diuen els jutges— que aquest noi no és fill del mort. Tant ho sabem, que no existeix possibilitat legal de donar-li els béns que la seva mare reclama, però els hi donem. L'Estat soviètic cura dels infants, es preocupa per ells, i aquests béns destinats a l'educació i manutenció d'un infantó, tindran millor aplicació que si es destinen a subministrar nous cabals al pressupost de l'Estat.

"Si algú reclamés contra la inscripció del naixement, no podríem resoldre, com ho fem, aquest afer; però el fiscal no ha reclamat, els parents no s'han presentat, l'Estat no acudeix defensant el seu dret i nosaltres, que sabem que no és fill del mort, voluntàriament ho ignorem. Està inscrit a nom del mort? Per a ell els béns que aquest posseïa. Ho fem així perquè poden afavorir un menor".

El Tribunal Suprem va acceptar la tesi sostinguda pel petit tribunal perdut en un dels límits llunyans del país soviètic.

Diuen que el Parlament anglès pot fer-ho tot menys transformar un home en dona, i consideren que, entre tots els organismes amb sobirania, la Cambra dels Comuns és la més poderosa. Avui aquest predicat no és cert. Un jutge soviètic, perdut en les estepes de l'Asia Central, ha superat els poders del Parlament anglès. Ha donat pare conegut a qui no en tenia. En el món occidental, és possible que un fill no coneixi el seu pare, i la societat es queda tan tranquilla.

En el món soviètic, pot ésser que algun ciutadà no essent pare, tingui els deures de la pàtria obligació. El que no és possible és que existeixi un infant desamparat.

Ben mirat no és tan estrany. A Xina, al Japó, a l'India, i a totes les nacions d'Europa, menys a la U.R.S.S., la pàtria potestat té més de dret que de deure. A la U.R.S.S., en canvi, els pares tenen molts deures envers els seus fills i pocs drets. Són dues civilitzacions que es troben i no convergeixen. Es un món que s'enfonsa i un món que neix. Just és que el primer miri enrera, vers el passat, com els preceptes de Lao-tse, i el segon aspiri a donar a la joventut un lloc preeminent.

Pau BALSELLS

UN MONUMENT INDESITJABLE

Setmanes enrera, tot passant per l'antic carrer del Bisbe, de Barcelona, vam veure que hom feia obres prop del monument mural construït, en temps de la Dictadura, entre al palau episcopal i el palau de la Generalitat, en recordança d'uns ciutadans barcelonins penjats l'any 1809, per haver tramat una conspiració contra els francesos que ocupaven la capital de Catalunya.

Aquest monument ja hauria d'haver desaparegut temps ha. Algunes vegades havíem pensat d'adreçar-nos als amics del Consell municipal o d'escriure un article per demanar que desaparegués. "¿Anirà a terra ara?", vam pensar en adonar-nos que per aquell indret treballen de valent els pics i les pales.

L'objecte dels treballs — ja ho sabem prou — no és pas la desaparició del monument. Però no hi pot haver una millor avinentesa per a enderrocar-lo. Seria imperdonable que l'avinentesa actual no fos aprofitada.

* * *

Existeixen tres motius per a fer desaparèixer el monument que s'alça en la placeta formada a mig carrer: un motiu polític, un motiu artístic i un motiu històric. Cada un d'aquests motius, seria suficient per a determinar l'enderroc. Tots tres alhora, fan la sentència indefugible.

Primer motiu, de caràcter polític: el monument va ésser obra d'un Ajuntament de la Dictadura i va obeir a un esperit tendenciós. ¿Per què hem de respectar els acudits d'un Ajuntament xiroi, antidemocràtic i anticatalà?

Segon motiu, de caràcter artístic: el monument és d'un mal gust insuperable. Els quadres de rajoles pintades representant escenes de la conspiració i visions patibulàries, són tètrics i lletgíssims. Les inscripcions — en llengua castellana — estan al nivell dels quadres. Els fanalots que surten cap enfora del mur, fan angúnia. ¿Per què hem de mantenir aquella injúria a l'art?

Tercer motiu, de caràcter històric: el monument és un tribut a sentiments reaccionaris, que no pot compartir la Barcelona dels nostres dies. En els complots com el que va costar la vida als executats del 1809, hi tenien molt més part el fanatisme religiós i la rancúnia absolutista, que no pas el patriotisme veritable. Els catalans, nacionals i liberals, no podem ésser admiradors de certes gestes antinapoleòniques. ¿Per què hem de dedicar un monument en ple cor de la ciutat de Barcelona a uns conspiradors moguts pel fanatisme, mentre tants d'egregis patriotes no tenen encara el monument de què són mereixedors?

Si en aquell carrer, que abans de dur el nom de carrer del Bisbe, va dur el de carrer de la Diputació — la Diputació del General o Generalitat—, hi ha d'haver un monument, aquest no pot ésser altre que el de Pau Claris. Mig segle enrera, hom projectà d'alçar-lo davant la portalada principal del palau que va ésser el centre de l'actuació de l'immortal patrici. Avui aquell lloc no és adequat. Ho és, en canvi, el lloc on hi ha encara el monument indesitjable.

* * *

Volem creure que un cop llestes les obres que fa la Generalitat de Catalunya, no subsistirà el dissortat mur. Aquesta última qüestió pertany a la competència municipal, i estem segurs que els homes que governen la ciutat donaran a aquell epitafi de la Dictadura el tracte que li escau.

No s'explicaria, en efecte, que no es fes amb el mur monumental allò que, caiguda la Monarquia, va fer-se amb el tríptic dedicat al Compromís de Casp — quina pensada, la del senyor Milà i Camps! — que hom havia collocat, amb un doble greuge a l'art i a la pàtria, damunt la paret de la galeria gòtica de la Generalitat. El plausible coratge que aleshores va mostrar Josep Terradelles no pot mancar avui a un Ajuntament republicà, proletari i revolucionari.

Tenim entès que en l'autorització municipal per a fer les obres, s'estableix la condició que el paviment ha de quedar tal com estava. Però això no vol dir que el monument dictatorial sigui intangible. La facultat de suprimir-lo correspon, no pas a la Generalitat, ans bé a l'Ajuntament de Barcelona. Abans no estigui refet el paviment, s'ha de decidir la sort del mur que els dictadorets municipals van idear amb llur barroeria característica.

Del 19 de juliol del 1936 ençà, han estat enderrocats molts de monuments a Barcelona. Alguns d'aquests monuments no mereixien l'enderroc, i alguns altres no feien cap nosa. ¿Per quina rara immunitat se salvaria el fúnebre mur ideat per uns homes que exalçaven tot allò que nosaltres avorrim i avorrien tot allò que nosaltres exalcem?

A. ROVIRA I VIRGILI

MERIDIANS

PAISATGE DEL VALLES

He dormit en una casa de camp. En llevar-me, corro, en un acte de deslliurança, a submergir-me en la llum intensa, però clara, d'aquest matí de febrer. Guimbo muntanya amunt. Reposo en un pendent rodoladís; sec entre estepa marcida, argelaga de flor groga, però espremuda, arços erectes i vigilants, brins allargassats, pàllids, infatigables, sota l'escomesa incessant del vent.

El cel és net, blau, entelat vagament a l'horitzó per núvols amples, desdibuixats, com la permanència d'un bleix damunt l'atzur. El pla immens, fragmentat per les carreteres, els camins i les vedrunes, i clapejat a estones pel verd cendrós dels pins i les alzines tocats pel sol, s'escampa dilatadament fins a la base obscura del Montseny, ara d'un blau melangiós i de fesomia abrupta. La terra és d'un color gras, tou; però les vinyes, amb els ceps podats, eixerreïts, semblen desolar-se davant uns tendres ametllers, que ja han tret la flor blanca i que ara coquetegen al sol i al vent, una mica orgullosos i impúdics.

¡Blancor de calç de les masies i d'uns poblets esparsos emergint entre taques d'ombra i rojors de terra llaurada! Sota d'un molí, la terra treu un ull d'aigua, esfèric, encantat, que vigila silenciosament i llargament el cel.

Pugen veus d'infant que juguen a l'era. Unes mimoses altes, sobergues, sagnen diamantinament de totes les sagetes del sol.

POESIA CATALANA

Una revisió —encara que succinta o amb l'ambició d'emplenar un lleure passavolant— d'una Antologia de Poesia Catalana, ens mena a considerações sorprenents, per més que, malintencionadament, subratllades en periòdiques reincidències. S'ha repetit fins a la sacietat que, literàriament, la poesia era aci la germana gran de les altres fórmules d'expressió literària. "Tenim poetes —us deien— per a nodrir unes quantes lleves de lírics primeríssims". I fet el pregó, hom dissimulava —no massa— un altíssim menyspreu per a novellistes, contistes, dramaturgs, crítics i assagistes. I de fet, en una certa mesura, molts poetes passegen, anys ha, una mica com el paó, o bé, distrets, amb la majestuosa indiferència del núvol.

Escaletes de raval, sòrdids cafès remots, pobles perduts, cenacles silenciosos i exigus, recollien la vexada humilitat de les altres tribus, sempre capell en mà i a punt per a una genuflexió franciscana. El tema era tabú i, de fa anys, ningú no ha gosat discutir llur primacia. Ben mirat, tampoc les picabaralles promourien cap guany, ni ningú no ha cridat als artistes per tal que es posessin qualitativament en ordre. Però així com la relectura d'una antologia ha servit per a ilustrar una estona de lleure (i lluny de nosaltres significar amb aquests mots que lleures impliquin antologies ni antologies lleures), aquest comentari accidental no deu tenir altra virtut que la de rescabalar-me de la persecució d'un altre tema amb aires de «meridià».

No és pas que les nostres antologies no resultin bàsicament encoratjadores; però sí que cal dir que, àdhuc addicionant-hi les noves lleves, llevat de tres o quatre poetes, tots els altres caldria que abandonessin aquesta incòmoda posició de romandre tothora de puntetes. S'adonarien aleshores fàcilment que són, si fa o no fa, de la mateixa alçada, i que, si pern hi havia que els encimbellava tres dits escassos per damunt dels altres, era una simple bossa d'aire que ells mateixos s'havien collocat ingènuament entre la punta i el taló de les sandàlies.

CARLES RIBA

Després d'una lectura de Valéry, hem volgut resistir una lectura de poemes de Carles Riba. Exactament: després d'haver llegit "Ebauche d'un serpent", hem llegit els sonets del llibre "Tres suites".

S'ha parlat de la influència exercida per l'autor de "Charmes" sobre el nostre poeta, i algú, tant d'un excés de zel com d'afecte, ha pretès encunyar globalment la lírica de Riba dins la lírica mallarmeniana. Entre Mallarmé, Valéry i Riba existeix, és clar, una relació de consanguinitat, però ¿és que sense Valéry i Mallarmé no podríem imaginar-nos Carles Riba? Es a dir, el mateix to de la seva lírica? Aleshores és gratuit afiliar-lo implícitament a un nom. Un poeta com Riba no neix a l'empara d'uns reflexos, no es produeix a la manera de, sinó que, forçosament, parteix del seu centre envers el món, sense senyals inequívocs ni marrades impersonals.

¿Parlarieu d'influències si, diríem talment que a Carles Riba, per tal d'afermar-se, per tal d'ésser plenament ell mateix, no li ha calgut sinó calcar simplement damunt les seves primeres Estances, deixar llanguir traços barrocs, corbes insegures, per a aprofundir el que ja hi havia de perenne, de segur, i anar-les enriquint amb nous matisos de flexibilitat, d'estructurar-les amb fórmules expressives i a la vegada més àgils i madures? Qui sap si ha ha hagut, en l'endemig, una mà d'àngel que l'ha anat guiant —que encara el guia— en aquesta àrdua labor de "recordar-se i perfer-se". Però no el de Mallarmé ni el de Valéry, sinó el seu àngel, ara —en la més ardida i pura lírica catalana— una mica el nostre.

XAVIER BENGUEREL

(c) Ministerio de Cultura 2006

LA TRAGEDIA DE CEZANNE

Cada dia se'n saben de noves. Ara resulta que Cézanne, al qual ningú, ni els seus íntims, no coneixien cap amor, en va tenir un, i un de molt apassionat, cap allà l'any 1885, quan, retirat a Aix, treballava en pau i tranquil·litat. Els borradors d'unes cartes amoroses — trobats per casualitat al dors d'un dibuix seu, conservat al Museu de l'Albertina de Viena— han revelat l'existència d'aquest gran amor. Algunes revistes d'art franceses han reproduït aquests borradors. Aquesta descoberta, així com la recent aparició del llibre de John Rewald, "Cézanne i Zola", en el qual l'amistat del pintor i del novel·lista, tan plena de records, d'afecció i també d'incidents, no és més que el pretext per a un estudi abundantment documentat sobre la vida de Cézanne; així com l'edició del "Records d'un marxant de quadres", d'aquell Ambroise Vollard, que jugà un rol tan considerable en la història de la pintura francesa, i que fou el primer a exposar obres de Cézanne, llibre que va ple d'anècdotes de valor històric sobre el mestre d'Aix; tot això, torna a donar actualitat a la figura gegantina d'aquest artista, revolucionari autèntic, precursor de tota la pintura moderna i generador del cubisme. Parlem-ne, doncs. Parlem d'allò que hem qualificat, en el títol, de tragèdia de Cézanne. Tragèdia pictòrica, s'entén.

El pintor realista es col·loca humilment davant la natura i l'observa atentament, per tal de representar-ne amb escrupolosa fidelitat tots els matisos. En canvi, el pintor idealista o clàssic, o com vulgueu anomenar-lo, considera la natura com un repertori de formes, en el qual tria els elements exigits per una obra, la composició de la qual ja ha estat rigorosament concebuda abans de començar a pintar.

Aquestes dues tendències són gairebé sempre inconciliables. Voler-les conciliar, és exposar-se a un fracàs estrepitós. Doncs, bé: Cézanne es passà la vida intentant posar d'acord la sensació del realisme i la concepció del classicisme. Cézanne, en efecte, volia atènyer l'abstracció clàssica per mitjà de l'estudi, lent i pacient, de la realitat. Volia fer de l'impressionisme "quelcom de durable, com l'art dels museus". Volia "refer el Poussin, però del natural". I d'ací ve tota la tragèdia del pintor provençal. Perquè la seva obra és l'exemple més colpidor de la impossibilitat d'arribar a un art clàssic, per la sensació i sense un mètode prealable. Vegem-ho.

CEZANNE. AUTORETRAT

Temperament profundament clàssic, Cézanne va seguir un camí diametralment oposat al del classicisme. Tant Rafael com Poussin, en efecte, tant David com Ingres, com tots els artistes partidaris de les coses idealment belles, no han cercat l'obra en els espectacles naturals, sinó que l'han disposada prèviament per mitjà de la intel·ligència, bo i bastint una associació de formes i colors abstractes, que ha obeït estrictament a lleis exclusivament plàstiques, independents de tota figuració. Després, per tal de concretitzar aquesta abstracció, han consultat la natural com un repertori de formes, tot i imposant-li el ritme preconcebut. "La natura és un diccionari, on el pintor cerca els seus mots", va dir Delacroix.

Cézanne procedia de manera ben diferent. S'instal·lava davant de la natura, orfe de tota idea definida per endavant, orfe d'una concepció preestablerta, i procurava fixar la realitat, arquitectònicament equilibrada, damunt la tela. I, naturalment, no tardava a néixer la lluita sorda, que presidia la confecció treballadíssima de les seves obres; la lluita sorda, que l'obligava a començar continuament les seves teles i a cercar sense interrupció l'equilibri clàssic, sense poder-lo trobar. L'elaboració torturada de les obres de Cézanne fou un contínu teixir i desteixir; fou, rediviva, la labor de Penelop; fou un contínu canviar la disposició de línies, masses i colors... I és que Cézanne no aconseguí mai desxifrar el secret de la pintura clàssica i ignorà sempre que l'idealisme s'oposa al realisme.

Ara, que la seva lluita titànica no haurà estat estèril. Tot el contrari. El seu nom passarà a la Història de l'Art com un precursor genial d'un vast moviment salvador, que ha contribuït a retrobar les lleis eternes de la pintura, barroerament escamotejades pels que convertiren l'art personalíssim de Monet en un punt fonamental d'una doctrina.

Sebastià GASCH

Escrit aquest article, ha aparegut un recull de lletres de Cézanne, prologat per John Rewald, del qual publiquem un comentari.

CEZANNE. EL JUDICI DE PARIS

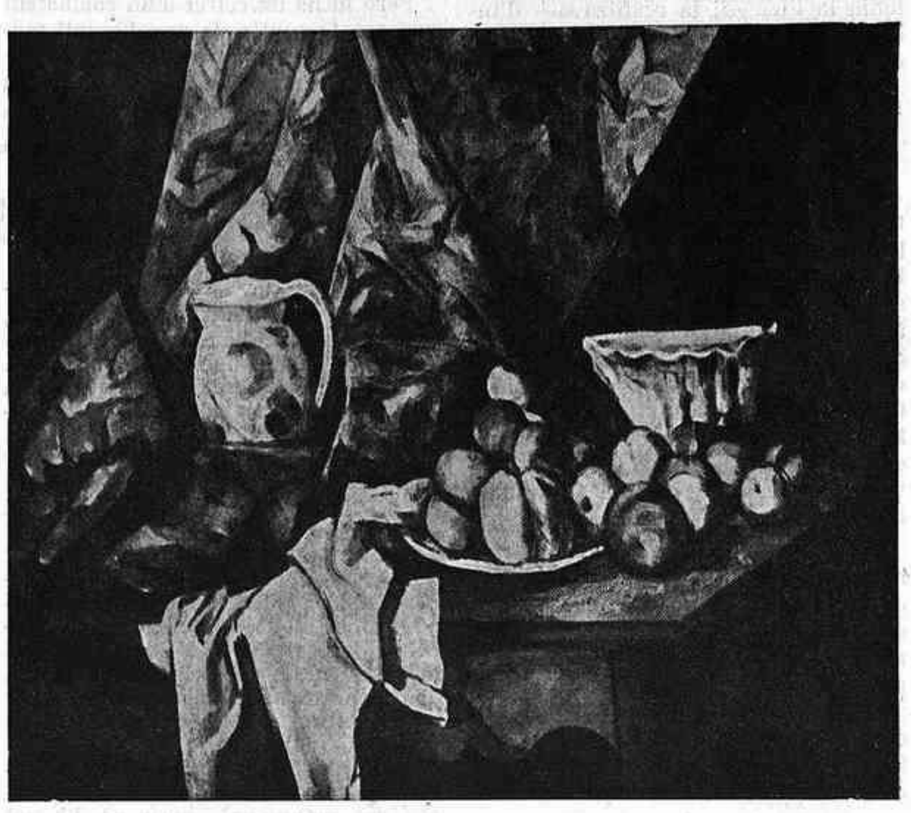

CEZANNE. NATURA MORTA

LLIBRES D'ART

A PARIS

Els mestres populars de la realitat

A Paris, organitzada per Andry Farcy, ha tingut lloc una exposició d'obres d'aquells pintors que Andrés Lhote ha qualificat de "mestres populars de la realitat".

Es bo que de tant en tant se celebrin exposicions com aquesta. Agrupant, en efecte, alguns pintors desprovistos no d'un cert ofici, però d'aquell esperit constructor, calculador, astut, que fa els grans artistes, es facilita una classificació, que sembla necessària, dels artistes en dues categories: aquells l'art dels quals és susceptible d'amplificar-se de més en més, d'arribar a les grans superfícies i d'il·lustrar els assumptes més complicats, i d'aquells que, per manca de cultura i d'ambició, s'acantonen en la representació d'espectacles simples i directes. Per modesta que sigui aquesta darrera tasca, no és menys interessant, i es veu ben bé, visitant aquesta exposició parisenca, que veritables artistes poden néixer sense preparació escolar i sense experiència dels museus.

Heus ací el que ha dit un crític d'aquesta exposició organitzada, *rue Royale*, per Andry Farcy:

"La vena popular, que ja no ens dóna, ai las!, les belles poteries d'antany, els rètols, mil objectes d'ús corrent, breu, tot allò que constitueix el *folklore* francès, troba la seva expressió única i darrera en la pintura. Si trobem freqüentment, més enllà de les nostres fronteres, artistes ingenus capaços d'enriquir el patrimoni folklòric de llur país, només és a França on trobem aquests éssers singulars que participen alhora del buròcrata i del pescador de canya, i que no tenen més que una passió en acabar llur treball: pintar. Llurs assumptes preferits són el paisatge i la natura morta. El retrat els espanta una mica, i si de vegades intenten fer-ne algun, és excepcionalment i en petit tamany. Cal, evidentment, col·locar a part el duaner Rousseau i Utrillo, els únics d'aquests expositors que mereixen el nom de "mestre". Els altres tenen dons menys esclatants i ambicions més restringides. Lluny de voler expressar somnis desmesurats i d'atènyer cims s'acontenten de representar el més textualment possible objectes familiars o paisatges de cada dia. Si l'element sorpresa s'infiltra de vegades en llurs quadres, és malgrat ells: no volen sorprendre, sinó convèncer".

Ultra els esmentats Rousseau i Utrillo, han participat en aquesta exposició de "pintors de diumenge": Peyronneau, torturat per la precisió; Bombois, més subtil, menys sec; Vivin, adorablement humil; Bauchant, autor de paisatges deliciosos, i algun altre.

PINTURA DE ROUSSEAU

"Cézanne. — Correspondance recueillie, annotée et préfacée par John Rewald". — (Bernard Grasset, edit.)

John Rewald és el més jove historiador d'art francès i, d'ençà de la publicació del seu bell llibre "Cézanne et Zola", el coneixedor eminent de l'obra, del pensament i de la vida de Cézanne. Corresponia, doncs, a Rewald de reunir en volum la correspondència del mestre d'Aix, una part solament de la qual havia aparegut en diverses revistes, després del 1906. Es, doncs, el veritable rostre de Cézanne que ens és revelat, tant per les dues-centes lletres com pel curt i perfecte prefaci de Rewald.

Més de la meitat del llibre és dedicada a les lletres de Cézanne a Zola: lletres enjogassades, primer; plenes de frescor i de flama, més tard; greus i, de vegades, desesperades, després del 1870. Cézanne s'ha casat, a desgrat de l'oposició del seu pare; té un fill, i, privat de tot ajut familiar, mena la vida miserable de tots els seus camarades pintors: Manet, Renoir, Pissarro.

Espera l'ajut de Zola; car té confiança en Zola, gairebé sempre servicial. Zola és el seu confident des de l'adolescència i és l'esperança fins el dia que apareix "L'Oeuvre", la seva novel·la del 1886. El personatge principal, Claude Lantier, és un artista genial, però confús i impotent. Però Lantier és Cézanne, i Cézanne s'hi reconeix. S'adona que el seu amic no l'ha comprès mai, i és la ruptura i una breu i digna lletra d'una indescriptible emoció.

A partir del 1889, a tots els seus corresponsals —i és la part capital de la seva correspondència—, Cézanne confessa les seves esperances, les seves vacil·lacions, les seves decepcions. A Gasquet, escriu: "Era el pintor de la vostra generació més que de la meva), o encara: "Menyspreo tots els pintors vivents, menys Monet i Renoir, i vull triomfar pel treball" (1902). A Emile Bernard: "Ingres, malgrat el seu *estyle* (sic) i els seus admiradors, no és més que un pintoret..." (1904); després: "Els instituts, les pensions, els honors no poden ésser fets més que per als cretins" (1904). Al seu fill, en fi, declara: "Decididament, hom faria una curiosa gàbia de feres amb tots els professionals de l'art i llurs congèneres" (1906); i, el 18 d'octubre del 1906, confessa, també al seu fill, una suprema proclamació d'orgull: "Tots els meus compatriotes són uns culs al costat meu". Cinc dies més tard, es moria.

Serà molt difícil, des d'ara, atribuir a Cézanne altres intencions de pintor que les confessades en aquesta correspondència, o d'intentar fer literatura pintoresca per a definir un caràcter tan netament marcat per les declaracions repetides entre el 9 d'abril del 1858 i el 15 d'octubre del 1906.

Transcrivim ací mateix algunes lletres d'aquest llibre.

X.

LLETRES DE CEZANNE

Com anunciem en aquesta pàgina, donem, a continuació, algunes lletres de Cézanne, extretes del llibre de John Rewald.

A JOSEP HUOT

Paris, 4 juny 1861.

Em pensava, en anar-me'n d'Aix, deixar-hi l'avorriment que em persegueix. No he fet més que canviar de lloc, i l'avorriment m'ha seguit. He deixat els meus parents, els meus amics, alguns dels meus costums: això és tot. I pensar, no obstant, que estic rodant tot el sant dia. He vist — és ingenu dir-ho — el Louvre, i el Luxembourg, i Versalles. Ja ho saps, les coses que hi ha en aquests "admirables monuments". *C'est épatant, esbrouffant, renversant!* No et creguis que em torno parisenc...

He vist, també, el "Saló". Per a un cor jove, per a un infant que neix a l'Art, que diu el que pensa, crec que el "Saló" és el millor de tot, perquè en el "Saló" tots els gustos, tots els gèneres s'hi troben i s'hi barallen.

A EMILI ZOLA

Aix, octubre 1866.

Veus: tots els quadres fets a l'interior, en el taller, no valdran mai les coses fetes a l'aire lliure. En representar escenes de l'exterior, les oposicions de figures sobre els terrenys són sorprenents, i el paisatge és magnífic. Veig coses superbes, i cal que em decideixi a no fer més que coses a l'aire lliure.

A LA SEVA MARE

Paris, 26 setembre 1874.

Pissarro no és a Paris, fa més d'un mes i mig: es troba a Bretanya; però sé que té una bona opinió de mi. Començo a trobar-me més fort que tots els que em volten. Continuo treballant molt, no per a assolir el "llepadet", l'"acabat", que és allò que entusiasma els imbècils. I aquesta cosa, que vulgarment és tan apreciada, no és més que el fet d'un ofici d'obrer, i fa tota obra inartística i comuna. No cerco a completar les coses més que pel plaer de fer més verídic i més savi. I podeu ben creure que arriba sempre l'hora en què hom s'imposa, i hom té admiradors molt més fervorosos, més convençuts que aquells que no estan afalagats més que per una vana esperança.

A EMILI ZOLA

Melun, 9 octubre 1879.

He anat a veure la peça treta de "L'Assommoir", de la qual cosa estic molt content. Em varen col·locar molt bé, i no m'he adormit gens, encara que habitualment me'n vagi al llit una mica després de les vuit del vespre. L'interès de l'obra no llangueix; però m'atreviria a dir, després d'haver vist aquesta peça, que els actors em semblen tan admirables, que han de fer triomfar una pila d'obres que només en tenen el nom. La forma literària no ha d'ésser necessària en ells.

Carnet de les Arts

■ *S'intenta que Van Gogh, Grunewald, Rembrandt, siguin expulsats dels museus alemanys, perquè no responen al "gust sà i equilibrat del poble alemany"... Van Gogh és acusat de follia. Grunewald és considerat com a desprovist d'heroisme i víctima de la psicosi del pecat original. En fi, Rembrandt és qualificat de pintor del "ghetto"... Com que alguns historiadors d'art i alguns conservadors de museus han protestat contra aquesta nova fantasia del Ministeri d'Educació, i del seu propagandista Hansen, es diu que llur destitució ha estat sotmesa a la signatura de Goering.*

■ *Una exposició de pintures de l'arquitecte Le Corbusier, acaba d'obrir-se a Zurich. Des de la seva infància, Le Corbusier ha sempre dibuixat, gravat o pintat com certs membres de la seva família". Es probable que la pintura serà sempre per a ell un mitjà d'evasió i, segons la remarca de Maurice Raynal, "el llenguatge humà més a la vora de la perfecció". Les seves composicions de l'època cubista, les seves "fugues acolorides", així com les seves més recents realitzacions plàstiques, són d'un pintor.*

■ *La Casa de la Cultura de Paris, on actualment exposen uns joves plens de talent, s'interessa particularment per la reforma de l'ensenyament de les arts del dibuix. Un projecte detallat, elaborat per Gromaire, Goerg, Léger, Lurçat, Gruber, etc., serà publicat aviat, i tot fa preveure que una acollida favorable li serà reservat a les altures. Tothom comença a adonar-se, en efecte, que un ensenyament vivent, que tingui els problemes eminentment moderns del color i de la deformació expressiva, per objecte, és preferible a aquell ensenyament endormiscat, heretat dels epígons menors de David i Ingres, i que consisteix en fer copiar al llapis guixos, sense caràcter, de testes romanes.*

■ *Intercanvis franco-suïssos... Gràcies a la iniciativa de Charles Montag, encarregat de les relacions artístiques entre França i Suïssa, dues manifestacions del més alt interès es preparen: a Paris el 8 de març, a la "Galerie Beaux-Arts", exposició d'un centenar de pintures franceses (de Daumier a Cézanne), procedents de les col·leccions célebres i dels centres suïsos; al museu de Zurich, pel maig, important exposició de pintures d'Eugeni Delacroix.*

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL POBRE VICTOR

Feia un sol càndid, d'un ros d'adolescent britanic, i pels camps del raval i pels plàtans dels camins s'iniciava la melodia pàllida de l'octubre. Només pels canyissos, les espases altives de les fulles ferien l'aire transparent del matí, amb l'opulència verda i ofensiva de la seva color tallant. Víctor s'assegué a l'ombra amable de la bòbila, que posava, en la tendresa de setí del paisatge, una nota mansa, estrident i roja. S'assegué com cada matí, des de feia un any, que era tot el temps que li mancava treball, d'ençà d'aquella vaga d'ebenistes.

Un any sense feina, sense trobarne. Era tot el temps, també, que vivia en un recó del raval, empès per la misèria, lluny d'aquell carrer d'Urgell, que el va veure néixer ara feia vint-i-vuit anys.

Sol, sense amics, amb el tast d'una vida solitària i hermètica, només n'era un l'objectiu d'en Víctor: la seva mare. La infantesa, l'adolescència, la joventut, la maduresa... tot això era un flascó de Xipre amb una sola essència: l'essència de la mare. Per ella Víctor havia bastit, fantasiós i optimista, castells de vori i palaus d'alabastre, immaculats. I ara, derrotat, quan la joventut li era el pàmpol meravellós que li emparava el raïm ubèrrim dels seus somnis, només el recer ombriu d'aquestes parets confidents i callades de la bòbila i aquest pot de llauna, depriment, per anar a cercar, quan es barallen les sirenes de les dotze, el ranxo a la Caserna de Cavalleria...

* * *

"L'oca", el bar del raval, no tancava mai. Tenia una clientela antiga d'empleats de ferrocarrils, dels tramvies i del "metro" que, per exigències dels torns i dels horaris, va aconseguir de l'Andreu, l'amo del bar, carta blanca a casa seva. S'hi feien uns ressopons força temptadors, i en un d'aquests s'hi escaigué Víctor, una nit, mig morat i mort de gana. L'atengueren, menjà entre ells, i encara ho tornà a fer algunes altres nits, car la seva conversa va captar l'atenció d'un parell d'empleats, amb pretensions, pel que es veia, de literats, i grans aficionats al teatre.

—Jo conec Arcadi Monteis. ¿Sabeu qui és? — va preguntar-li certa nit un d'aquests empleats.

—Suposo que us referiu al dramaturg.

—Al dramaturg, sí.

—Sé qui és. Jo també n'escric de comèdies; també sóc autor de teatre.

—¿Vós?

—Sí.

Aquella nit els clients de "L'oca" començaren a posar en dubte les facultats mentals del pobre Víctor.

* * *

Prop de setanta anys, i en aquell darrer, Arcadi Monteis, el cèlebre autor dramàtic, acabava d'aconseguir els tres més grans èxits de la seva vida. Tres drames estrenats i tres apoteosis de deliri, d'entusiasme creixent. Sobretot, aquest drama estrenat abans d'ahir, fou quelcom obsessionant. Havia estat una onada popular, envaint-ho tot. Quan Víctor entrà a "L'Oca", encara flotava, barrejat amb el tuf que venia de la cuina, l'hàlit calent del comentari. En adonar-se'n d'ell, es féu un silenci, meitat espectació, meitat escarni mal contingut. Víctor digué:

—Ja sé de què parleu. Del meu gran èxit d'abans d'ahir.

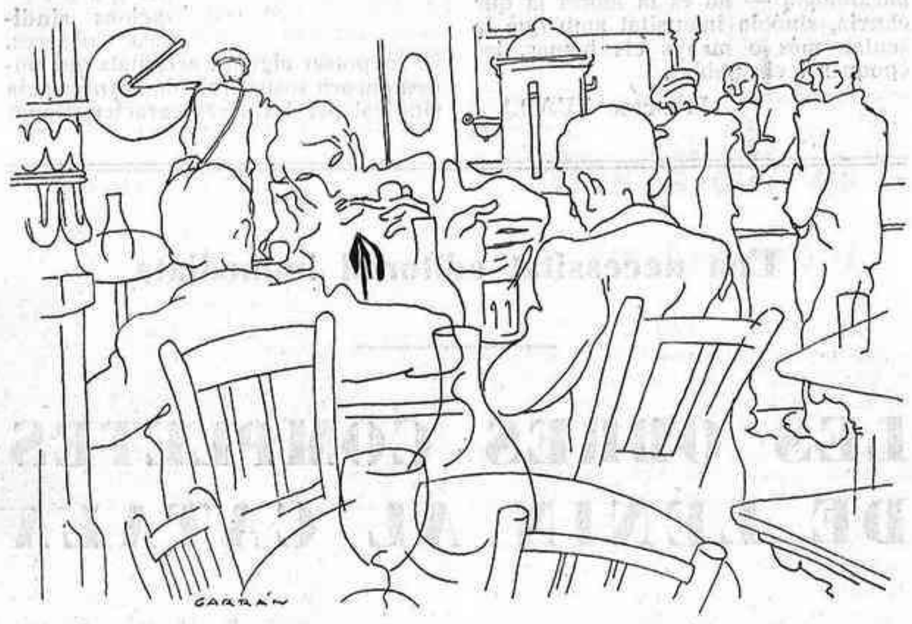

Dibuix de Garrán

Va trencar-se en mil bocins el got fràgil del silenci. Fou una rialla estentòria i desequilibrada. Víctor, immutable, tornà a repetir-ho.

—Vaig tenir un èxit grandiós; molt més gran que els altres dos que porto aconseguits aquesta temporada.

Perquè Víctor també es féu seus els altres dos drames estrenats pel gloriós Arcadi Monteis. I era per aquesta bogeria infantil que els clients de "L'Oca" consentien Víctor, i era gràcies a això que Víctor menjava encara alguna que altra nit, amb ells.

* * *

Quan Arcadi Monteis se n'assabentà, per boca d'aquell empleat del qual era amic, després de celebrar-ho —tenia tanta gràcia allò!— decidí de conèixer el pobre Víctor. I Víctor i Arcadi Monteis es trobaren cara a cara, una nit d'hivern, cap a la matinada ja, enterbolits tots dos per l'atmosfera carregada de fregits de "L'Oca".

—Vós sou Víctor?

—Servidor.

—Crec, també, que sou autor de les obres que jo estreno.

—"També", no. Sóc jo sol l'autor d'aquestes obres. Us agraden força pel que veig.

—Molt. Ho feu molt bé.

Arcadi Monteis rigué de molt bona gana.

—Seieu. Mengeu el que vulgueu.

Però, cosa que sorprengué tothom, Víctor no tenia gana. Ni parlà. Fou aquell el ressopó més trist que mai no s'havia fet a "L'Oca".

Per l'ànima negra dels vidres s'endevinava una nit crua, i bufava un vent esmolat pels canyissos de la sèquia. Víctor s'acomiadà.

—Heu parlat poc avui, Víctor.

—Tinc la mare malalta.

—Teniu — li digué Monteis. I li allargà dos duros.

Quan va veure's sol al carrer, la nit va semblar-li una immensa oreneta morta. Es va palpar la butxaca del darrera del pantalon. Sí, sí que hi era... I ara, l'altre, Arcadi Monteis, que passava.

—On aneu?

—Ah! Sou vós?

Arcadi Monteis va trobar-se al pit el canó d'una pistola.

—Què feu?

—Silenci. Endavant. Un crit, només, i s'ha acabat la vida d'Arcadi Monteis.

* * *

—Ets tu, fill?

—Sí, sóc jo, mare.

—Quina hora és?

—Les cinc.

—Per què vens tan tard?

—Lleveu-vos, mare.

—Què et passa?

—Hi ha un senyor. Us necessito. Enceneu una espelma i veniu al menjador.

Fou un espectre, un malson l'aparició d'aquella pobra dona. Pàllida, torçada, amb dos ulls com dos pous buits, de tenebra, es presentà al menjador, tremolant-li en una mà l'espelma encesa.

—Aneu al calaix i porteu-me les comèdies.

Quan tingué els manuscrits damunt la taula, apuntant sempre Arcadi Monteis, Víctor parlà:

—Jo he sentit per aquesta dona, que és la meva mare, l'amor més gran i més pur de la meva vida. Encara que obrer, jo sentia en mi quelcom que m'empenyia a volar alt, molt alt. Furtant hores a la nit, oblidant-me que hi havia uns diumenges prenyats de sol, i de vida, i de llibertat, llegia, llegia... Aprenia, estudiava. Llegia intervius d'homes cèlebres. Un dia, vaig llegir de vós que havieu estimat la vostra mare per damunt de tot altre amor. "Heus ací l'home", vaig dir-me ilusionat. L'home que estima sa mare, com afirmàveu en aquell interviu memorable i dissortat, no pot pas enganyar-me. I us vaig trametre tres comèdies, l'una darrera l'altra. ¿Les coneixeu? Mireu els manuscrits. Vós em responguéreu que tenia possibilitats, que no em mancaven condicions. Jo em signava Carles Morell.

—Vós, Carles Morell?

—Jo. Canviàreu els títols, unes escenes... i mentre la fam minava la salut meva i la de la mare, ¡la de la mare, per a la qual somniava tota la glòria i tota la popularitat!, vós, cobrant dues-centes mil pessetes de drets d'autor, de drets d'un altre autor, meus, de la mare... Lladre, més que lladre! ¿Què em dieu, ara? Responeu-me. Era de tragicomèdia el meu paper ¿no? Les llàgrimes que m'he begut!

—I bé. ¿Què voleu de mí?

—Signareu i fareu públic que aquests drames no han estat mai vostres, que em pertanyen. Vós deveu de tenir aquests quaranta mil duros en un banc. Em signareu un xec.

—Ara?

—Ara.

Arcadi Monteis, impertorbable, serè, es posà mà a la cartera. I, amb una rapidesa insospitada, apagà l'espelma i s'abraonà contra Víctor.

Foren uns segons inquietants, en els quals només se sentí la veu d'aquell espectre, cridant: "Fill, fill!", i el soroll de la pistola en caure a terra. Després, una porta que es tanca.

—Ha fugit. Torno tot seguit, mare.

Víctor, en un minut, salvant matolls, travessà la bòbila, plantant-se als canyissos de la sèquia, davant del pas-nivell. Uns segons després, la silueta desdibuxada, minsa i esfumada del dramaturg sorgia per la via, a frec dels canyissos, deixant pas lliure al tren de tres quarts de sis, que s'atansava com un monstre esperitat. Víctor només hagué d'empènyer-lo, des dels canyissos estant, per acabar per a sempre més l'usurpador de la seva glòria.

J. GIMENO-NAVARRO

PUBLICACIONS OFICIALS DE LA GENERALITAT

Editades per diverses institucions de la Generalitat de Catalunya, han aparegut algunes obres que m'interessa fer conèixer al públic. La primera que tinc a la vista, és la que inicia la col·lecció *Aspectes de l'activitat catalana*, publicada pel Comissariat de Propaganda. N'és autor Rafael Tasis i Marca, i es titula: *La literatura catalana moderna*. Es un estudi ràpid i concís — aquests volums són traduïts a diverses llengües estrangeres—, com cal, per a donar una visió de conjunt als que encara ho ignoren tot de la nostra literatura. Dificilment, ningú no superaria a Tasis i Marca en la tasca de donar, en tan poc espai, una idea tan completa del més sobressortint que hi ha en la nostra història literària. "Tots els simptomes — conclou Tasis i Marca — i, sobretot, la voluntat dels homes dirigents de la Revolució i l'afany de cultura de les masses catalanes, permeten de creure que la Guerra serà un tombant decisiu en la història de la cultura nacional. Empesa per una nova ambició, la literatura catalana s'adreçarà a tot un poble i assolirà un caràcter ensems més humà i més universal".

* * *

El segon volum d'aquesta sèrie és degut al conegut poeta Josep Lleonart i porta per títol: *Com faig un curs comentant la història de la Cultura*. Més d'una vegada, parlant amb l'autor, m'havien cridat ja poderosament l'atenció aquestes lliçons que dóna habitualment a l'Escola del Treball. No és d'estranyar, doncs, que aprofiti l'ocasió que el volum que ens ocupa doni la pauta segons la qual aquestes lliçons són donades, per encarir l'original ensenyança de Josep Lleonart.

Amb aquest curs — diu Lleonart— "no em proposo esgotar la matèria ni obtenir resultats d'erudició en els meus alumnes de divuit a vint-i-dos anys, treballadors de demà, ni sóc el més indicat per a fer-ho. Amb els meus comentaris, debades pretendria obtenir d'ells alguna especialització; que ja adquireixen suficientment la que els fa falta, sota la direcció d'uns tècnics, en altres classes d'aquesta Escola del Treball... Amb els meus comentaris a la Història de la Cultura, ni pretenc fer erudits dels meus alumnes, ni fer gala jo mateix d'erudició: solament desitjo despertar, en quant sigui possible, el que de personalitat discursiva o estètica puguin portar dintre d'ells mateixos. El que si em pertoca de donar-los, avivant la seva curiositat, és *aquest goig intim que els ha d'acompanyar en la seva missió d'utilitat directa, com esplendor festiu de l'ànima*".

Només per aquests propòsits, ja es pot jutjar de l'elevat interès que presenta aquest curs. Aquest interès creix encara, quan l'autor exposa el procediment que segueix per "avivar la imaginació i elevar el pensament" dels seus alumnes davant la "tan suggestiva diversitat de la vida".

* * *

La *Institució del Teatre de la Generalitat de Catalunya* acaba de publicar un excellent i documentat treball de Ramon Esquerra, sobre *Shakespeare a Catalunya*, que segurament és el més complet que s'ha fet en el nostre país en aquest ram. A través d'ell, es veu, clarissimament, com l'interès pel gran poeta anglès va creixent sempre a Catalunya. Alhora, s'hi veu, també, amb la mateixa claredat, el procés que han seguit les apreciacions que els critics catalans han fet del geni anglès. Actualment, aquest procés havia aconseguit el seu punt màxim de comprensió i d'estima intelligent en la traducció de les obres completes del gran dramaturg, feta per C. A. Jordana i publicada en la benemèrita col·lecció de "Els Clàssics del Món".

* * *

Es un goig intim per a un català, poder tenir a les mans, fullejar i llegir, aquesta obra que, sobre la *Divisió territorial de Catalunya*, acaba de publicar la Conselleria d'Economia del nostre Govern. Es un goig, per la bella i encertada presentació del volum; molt més, però, pel fet transcendental que representa: la desaparició definitiva de les odioses *provincies* que esquarteraren durant un segle la nostra terra. El present volum — magnificament il·lustrat amb mapes i fotografies reeixidissimes — es basa en el treball publicat, l'any 1933, per la ponència encarregada de la divisió territorial de Catalunya, i en l'advertiment preliminar, els editors tenen un especial interès en fer ressaltar el meritori treball dels homes que la formaren. Interès plenament justificat, altrament, per l'encert que acompanyà la seva labor, en extrem dificultosa.

Ultra les dades referents a les noves regions i comarques, el volum conté, al final, una llista de noms de pobles que, després de la Revolució, han sofert canvi. Cosa que és, per tothom, d'una gran utilitat. Figura, també, al final, una llista dels municipis catalans amb la població respectiva i unes lletres que els situen en els diversos mapes inserits.

Abans d'acabar, voldria fer un prec a tots els catalans: que emprin en la seva correspondència, i allà on calgui, la nova divisió territorial del nostre país. Tot català conscient ha de demostrar amb fets que a Catalunya han desaparegut les *provincies*.

Josep SOL

LAS OSCURAS GOLONDRINAS

Cuando aun cuajaban nieves en Teruel, entraba la primavera por las Ramblas de Barcelona. Sol vivo, cielo claro, aire picante y cálido. Un buen dia, de éstos, llegó hasta mis oidos un diálogo, en revuelo de palabras cortado, aqui y allá, por la censura irresponsable del ruido callejero. Un diálogo, diriamos, y es un decir, entre dimes y diretes. Entre un tal Dime y un cual Direte de dudosa significación. Trato de recordarlo. Era, poco ms o menos, como sigue:

DIME.—Hola, Direte, ¿qué me dices?

DIRETE.—Tú dirás, Dime, tú dirás.

DIM.—Lo que se dice decir, ¿quién dice nada?

DIR.—Ni esta boca es mia.

DIM.—Nuestra boca no fué nunca nuestra.

DIR.—Para mejor decir lo de todas.

DIM.—Lo de todas, todas.

DIR.—De todas, todas, ¿qué?

DIM.—Las que dijo el poeta: las golondrinas.

DIR.—¡Esas no volverán!

DIM.—Pero volverán otras.

DIR.—Y otros.

DIM.—Todo lo oscuro vuelve.

DIR.—Como la noche.

DIM.—Y los fantasmas.

DIR.—¿Has visto alguno?

DIM.—¿Fantasma o golondrina?

DIR.—Golondrina fantasma.

DIM.—Una golondrina no hace verano.

DIR.—Ni un fantasma miedo.

DIM.—Pero todos juntos hacen oscuridad.

. . . . . .

El ruido de la calle oculta las últimas palabras en su vuelo. Sigo oyendo después:

DIR.—Las oscuras golondrinas hacen mutis escénicos: hacen como que se van y vuelven.

DIM.—O hacen como que vuelven y se van.

DIR.—No hay bien que por mal no vaya y venga.

DIM.—Pues por todas partes se va a Roma.

DIR.—Eso dicen.

DIM.—¿Lo dice la Prensa?

DIR.—No leo periódicos.

DIM.—¿Pues qué lees?

DIR.—Leo crónicas dramáticas.

DIM.—¿Y qué es eso?

DIR.—Estos dias, y aun estas noches, leía Shakespeare. Leía la segunda parte de la historia del rey Enrique IV.

DIM.—No la recuerdo.

DIR.—Te diré: tiene escenas magníficas, de farsa y tragedia entrelazadas. Por ejemplo, aquella en que Lancáster, al coger preso, en una trampa indigna, al arzobispo de York, el belicoso arzobispo rebelde, lo maltrata para poderle ahorcar con más indignidad todavia, con más merecida indignidad.

DIM.—¿Qué me dices?

DIR.—Lo que dice Shakespeare.

DIM.—¿Que lo prenden, maltratan y ahorcan sin respeto?

DIR.—Sin ningún respeto.

DIM.—¿A un arzobispo?

DIR.—Indignísimo se le dice y llama.

DIM.—¡Qué atrocidad!

DIR.—Eran tiempos bárbaros.

DIM.—En que no se hacía una guerra civilizada.

DIR.—Naturalmente.

DIM.—Y en que sobrenaturalmente se creía en Dios.

DIR.—En la justicia eterna. Los que no se rebelaban. Los que se rebelaban hacían como ahora.

DIM.—¿El qué?

DIR.—"Convertir la rebelión en religión".

DIMM.—¿Así se dice?

DIR.—Así lo dice Shakespeare.

JOSE BERGAMIN (Dibuix de Víctor M.ª Cortezo)

DIM.—¿Textualmente?

DIR.—Sí:

"...But now the bishop
Turns insurrection to religion".

DIM.—Lo que se dice cambiar las tornas.

DIR.—Eso. Y otras cosas. Muchas. Todas muy claras.

DIM.—Pues dime, dime...

Otra vez el ruido callejero siega palabras en el aire. Continúo oyendo algunos momentos después:

DIR.—¿De modo que se dice que un Obispo debe ser juzgado por el Papa?

DIM.—Se dice que sería lo más diplomático.

DIR.—Y, por consiguiente, agolondrinado...

DIM.—Que seria lo más lógico, lo más natural.

DIR.—Querrán decir lo más sobrenatural, lo más teológico.

DIM.—Ese es un juego de palabras.

DIR.—De influencia shakespeariana.

DIM.—O de las oscuras golondrinas.

. . . . . .

Nueva censura de ruido me interrumpe el oír. Pasan autos silbantes. Suenan, de paso, las campanitas de las ambulancias. Al fin, vuelvo a escuchar:

DIR.—¡Claro, claro!

DIM.—Y oscuro también.

DIR.—Diremos claro-oscuro.

DIM.—Como en Shakespeare.

DIR.—Y en Goya.

DIM.—Eso es.

DIR.—Que entre sombras anda el fuego.

DIM.—Entre sombras de humo.

DIR.—De muchos humos.

DIM.—¡Chitón!

DIR.—¡Chitón!

DIM.—¿Y si nos preguntan?

DIR.—Contestaremos como el personaje del sainete.

DIM.—Aquello de preguntárselo a las golondrinas.

DIR.—Por aquello otro de que golondrinas tiene la República que os sabrán responder.

. . . . . .

No pude oír más. Les vi, como vencejos, revolotear por última vez al ras del suelo. Las palabras, las cosas, se iban oscureciendo en el crepúsculo, desapareciendo apagadas en el atardecer hasta sumirse en la oscuridad, ¿golondrinesca?, de la noche barcelonesa. De la noche con aire cálido y sutil, con picazón de primavera, cuando todavía cuajaban en las alturas de Teruel, manchadas de sangre, puras nieves. ¡Y ésas no volverán!

José BERGAMIN

(c) Ministerio de Cultura 2006

HIPARXIOLOGIA PRAGMATICA

Si, respecte del valor teòric de la Hiparxiologia—que ens fa conèixer les lleis més generals de l'existència coneguda, que permeten basar la fe i la moral en principis científics—no hi pot haver dubte, examinem ara el valor pràctic que pugui tenir, favorable o contrari, precisament en relació amb els dos factors esmentats: la fe i la moral.

Respecte de la fe, salta al primer cop d'ull que el valor pràctic que té és immens i superior a tota ponderació, perquè resol a l'home el problema més transcendental de l'existència humana, que és el de saber positivament que aquesta vida no és més que una vida de pas, per anar a l'altra.

En el moment que les ciències, destruint les supersticions basades en mitologies, arriben fins a destruir la mateixa religió, constituïda per aquests dos elements, fent pagar a la religió l'haver-se basat en la superstició i la mitologia, no pot ésser més pràctic que la ciència universal catalana, en lloc de fer pagar justos per pecadors, condemnant la religió a mort, la salvi, quan les ciències particulars avançant, l'anaven enfonsant, fins al punt que la fe — el sentiment més alt de l'home, aquesta veu secreta que ens parla del més enllà sense paraules — era i és considerada, per moltes escoles, com una reminiscència de la superstició i de les mitologies passades. L'home, a desgrat d'oir aquesta veu que parla en silenci dintre nostre, hi feia el sord, convençut que la veu de la ciència, clara i precisa, sabia el que deia; i esperant que arribés a fer callar la veu interior, que no volia callar ni veient que no se l'escoltaven, va acabar vivint convençut que la fe en una altra vida, estava destinada a desaparèixer.

Quants homes apartats de la religió per la ciència, tot i creient que els que creien era per ignorància, deien que en el fons els envejaven aquest consol, que feia creure a l'home que després d'aquesta vida n'hi ha una altra, i que després d'aquest món de dolor i de tristesa, pot venir el món de plaer i de l'alegria.

La ciència, volent o sense voler, anava reduint la vida de l'home al tan dolorós com sortosament efímer pas per la terra, sense explicar-ne la causa, ni l'efecte, ni les relacions amb el tot cognoscible.

La Hiparxiologia, explicant el mecanisme de la fe per mitjà de les lleis experimentals i observables de la separació entre l'esperit i la matèria, que es verifica en el món orgànic i que és la llei més general que hom coneix, fa veure clarament—clar i català, podríem dir—que aquesta veu secreta de la fe, que neix i parla més amb carícies que amb paraules —perquè ja hem dit que era muda en la humanitat, abans de tota ciència, perquè l'home creu abans de saber—, no sols no és una reminiscència o persistència de les supersticions, que van morint i podrint-se, sinó que és una conseqüència natural, lògic i necessària de les lleis més generals que hom coneix, perquè si som esperits, que som separats de la matèria, és, no sols molt natural, sinó lògic i fins necessari, que abans de la llum confirmativa de la ciència, sentim en l'esperit l'impuls de la força separativa que hi exerceix la matèria, que el va separant per portar-lo d'aquesta vida a l'altra, fent-lo passar per la mort, que és la porta de la vida. Si la matèria separa l'esperit d'ella mateixa —com demostra la Hiparxiologia—, a ningú no pot estranyar que se'n senti separat abans que li diguin.

La Hiparxiologia palesa, doncs, el que la superstició havia entelat i emboirat en les seves entranyes fecundades, pel contuberni de la ignorància i la fantasia, aquest sentiment de la fe, més o menys pronunciat en cada home, en cada poble i en cada època, perquè depèn que la pressió separativa sigui més o menys intensa, tant en l'individu com en la col·lectivitat, passa del món de la ignorància, al món de la ciència, de la fosca a la llum, donant aixi al que estudia, aquell consol que dèiem, veient la fe salvada victoriosament per la Hiparxiologia o ciència universal catalana, quan aquesta ciència, fundada per Ramon Llull, ha pogut realitzar l'ideal del fundador, que era el de recolzar la fe en la ciència.

Si, respecte de la fe, veiem que la Hiparxiologia té un valor pràctic, examinem ara quin valor pràctic o pragmàtic pot tenir respecte de la moral. A primera vista, sembla el contrari del cas de la fe, perquè hom dirà que, essent el temor de Déu la principal base de la moral humana, aquesta moral perderà la base, i els homes no la voldran practicar, fent que en l'ordre pragmàtic esdevingui una font d'immoralitat, des del moment que estableix i demostra que no hi pot haver relació moral entre la humanitat i la divinitat.

No discutirem aquí fins a quin punt el temor de Déu ha estat una base prou ferma, almenys en la pràctica, de la moralitat, ni si ha resultat el fre social i individual que els partidaris de la religió com a fre, la destinaven, perquè en la història dels temps en què aquest temor dominava en absolut, la immoralitat ja existia; com tampoc discutirem fins a quin punt l'home és lliure de practicar o deixar de practicar la moral, perquè encara que l'esperit, a desgrat d'ésser l'essència desconeguda, se'ns presenta com essencialment lliure, ningú no pot assegurar fins a quin punt pot fer ús d'aquesta llibertat. Sols en la vida futura, quan estarà completament separat de la matèria, no podem assegurar que en faci un ús complet.

Aquí només direm que si, en teoria, el temor de Déu pot ésser una base de moralitat, en la pràctica, en lloc d'ésser una base sòlida, ara resulta una base falsa, perquè si el temor de Déu pogués persistir demostrat científicament — com somniaven en llur època els dos Ramons, fundadors de la nostra ciència, Ramon Llull i Ramon Sibiuda—, podria i seria, efectivament, la base més sòlida que hom pogués trobar per la moral humana, que la fantasia, desconeixedora de la causa de la moral, atribueix a Déu com a moral divina. Però, com tots veiem, el temor de la divinitat damunt de la humanitat, en lloc d'afermar-se, va desapareixent, fins al punt de poder ésser considerat com un signe d'ignorància, tal com abans ho era — segons diu el savi Salomó — de la saviesa. La Hiparxiologia demostra que el temor de Déu és el darrer baluard de la superstició, que, havent començat per la idolatria, quan els idols de la terra han anat caient, ha portat la idolatria al cel, convertint Déu en el darrer dels idols humans.

Si el temor de Déu desapareix, i diem que és la base de la moral, sembla que hem de reconèixer que la moral també desapareixerà. Res d'això. La Hiparxiologia, en donar a la moral una base científica, és l'únic substitutiu del temor de Déu.

Si acabem de veure que des del moment que la matèria separa l'esperit d'ella mateixa, es produeix necessàriament el mecanisme causa de la fe — perquè l'esperit pot sentir i sent manta vegada, en separació normal, aquesta separació, a la qual està subjecte—, en l'ordre moral passa exactament el mateix, perquè si la moral és — com la defineix per primera vegada la Hiparxiologia— la tendència de l'esperit a separar-se de la matèria, aquesta tendència no és més que un efecte natural, lògic i necessari de la llei de la separació, no perquè la tendència vingui de l'essència de l'esperit — com han cregut fins ara, equivocadament, alguns moralistes i alguns espiritualistes — sinó perquè la matèria en impulsar-lo a separar-se d'ella li ha de donar la tendència moral. La moral és produïda por la matèria, i no per l'esperit, que es liimta a sentir l'efecte de la separació.

El mateix mecanisme que explica la fe, explica la moral: són dos efectes d'una mateixa causa.

La Hiparxiologia, demostrant que existeixen lleis morals com existeixen lleis físiques i explicant-ne per primera vegada la causa—demostrant que la moral no és una llei divina ni una llei humana, filla de Déu o dels homes, sinó un efecte del mecanisme de la separació—, dóna la base més sòlida que pot tenir, i ofrena al llegislador una garantia controlada per la ciència, que li pot donar la força que avui no té, perquè, desconeguts els fonaments de la moral, tothom la pot judicar veritable o falsa, segons la fantasia.

La Hiparxiologia, doncs, en lloc de fer desaparèixer la moral, és l'única base que la pot sostenir, mentre, naturalment — com sabem també per les mateixes lleis generals de la separació, que donen la fe i la moral — no vingui un estat de decadència humana que, fent minvar la força separadora, que obra, amb més o menys intensitat, subjecta a les accions i reaccions, faci perdre també la força moral, que — com acabem de veure — depèn en absolut de la força separativa, que separa l'esperit de la matèria amb més o menys puixança, segons els llocs, les èpoques i els homes, perquè — com demostra la Hiparxiologia — no és la moral la que canvia, sinó la intensitat amb què la senten més o menys els homes, les èpoques i els pobles.

Francesc PUJOLS

LA DIRECCIO INDUSTRIAL

Joan Fronjosà

La sublevació feixista ha portat a la realitat una aspiració de la classe treballadora: aquesta aspiració era que tots els productors estiguessin afiliats al seu Sindicat professional. Avui no és possible romandre al marge de les Organitzacions sindicals obreres. Hi ha potser algunes activitats que poden encara sostreure's de la influència sindical per les seves característiques especialíssimes o per la forma de produir llur labor; però en la indústria, sobretot, tant si s'és tècnic teòric com pràctic, tant si s'és mercantil com ajudant, no és possible treballar sense el corresponent carnet sindical, que, al mateix temps, és en molts casos garantia tant per al propi treballador com per a l'empresa on treballa, perquè el primer se sentirà afectat per la confiança d'una solidaritat que en un moment donat li pot ésser necessària i, per altra part, l'empresa sap on recórrer en el cas d'incompliment del deure del treballador.

Això ha estat possible perquè tota l'obra inspirada pel Consell d'Economia de Catalunya i promulgada pel Govern de la Generalitat, dóna una forta intervenció als organismes sindicals. Si mirem el Decret de Col·lectivitzacions, veurem com no és possible tenir cap influència en les empreses col·lectivitzades ni en les que funcionen amb un règim de control, si no s'és membre d'alguna central sindical; si mirem el Decret creant els Consells Generals d'Indústria, veurem que la influència de les organitzacions sindicals és tan forta en la direcció general de les indústries, que elles soles tenen la meitat dels components que constitueixen aquest Organisme; si mirem el Decret creant la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial, veurem que les organitzacions sindicals també hi tenen la seva representació. Així, doncs, si en els tres Decrets substantius de l'obra realitzada pel Consell d'Economia, les organitzacions sindicals tenen aquest marcat ascendent, pot deduir-se que aquella aspiració que havia arribat a constituir principi de l'acció sindical obrera, no solament s'ha obtingut d'una manera circumstancial i passatgera, sinó que, en mèrits a aquesta legislació estructurant les noves fórmules d'Economia industrial, pren característiques definitives de consolidació.

Es clar que tots els principis són dificultosos, que un canvi tan profund en la vida del país no ha trobat l'adaptació immediata que doni la sensació d'haver resolt definitivament el problema tan transcendental, com el que tenim plantejat, per poder donar l'apariència de no existir solució de continuïtat. Pensar-se això, creure que les noves fórmules econòmiques conjugarien immediatament d'una manera perfecta, és impropi de gent de bon sentit i desconeixedora de la complexitat i la inter-relació dels problemes econòmics.

Avui ja comencen a veure's certes rectificacions, que han de reportar grans beneficis al nou sistema i, per tant, a la classe treballadora. Ja són molt pocs aquells que creuen que la direcció de les empreses correspon íntegrament als sindicats i aquesta rectificació, a mes d'ésser necessària, és justa —car la direcció general de les empreses avui correspon als Consells d'Empresa i hem de procurar que la direcció administrativa d'aquestes li correspongui sempre;—però cal observar que els Consells d'Empresa no reben el seu mandat dels organismes sindicals, sinó de la voluntat dels treballadors de la pròpia empresa, i en l'article 10 del Decret de Col·lectivitzacions i Control, obliga als membres d'aquest Consell a estar afiliats en un organisme sindical, i, per tant, els organismes professionals dels treballadors han de trobar la fórmula indirecta d'intervenció en les indústries i no pas per destorbar-ne el seu funcionament eficient, sinó per vigilar en tot moment que els seus afiliats es comportin amb la responsabilitat i el compliment a les lleis que la bona marxa de la indústria exigeix, però sense oblidar que, com a membres del Consell d'Empresa, a qui deuen explicacions de la seva conducta, en definitiva, és als treballadors de l'empresa, als Consells Generals d'Indústria o a les Federacions Econòmiques que s'escaigui.

L'organisme des d'on els Sindicats poden influir directament en la direcció de les empreses amb tota amplitud i profunditat, és des del Consell General d'Indústria i després des de les Federacions Econòmiques d'Indústria. Quan el feixisme estigui esclafat i les activitats industrials prenguin el seu ritme normal, a aquests Consells Generals els escaurà la planificació de la producció, el vetllar perquè aquesta producció es verifiqui en els termes previstos, el comerç entre les empreses del país i facilitar els elements necessaris al Poder Públic corresponent perquè es pugui realitzar amb els estrangers; aquestes funcions tan fonamentals en mèrits al Decret creant els Consells Generals d'Indústria, no es podran realitzar desconeixent els organismes sindicals.

Si la classe treballadora organitzada, interpretant les possibilitats que a través dels Consells Generals d'Indústria es posen a les seves mans, sap portar a aquest organisme els elements preparats per exercir-ne la funció adequada i eficient, aquell principi bàsic del moviment obrer internacional que s'anuncia dient: "els elements de producció en mans de la classe productora", haurà esdevingut una realitat. Es des d'aquest organisme, i no pas des dels Sindicats —perquè específicament no són adequats ni estan preparats—, des d'on els treballadors dirigeixen les indústries, i, com a conseqüència, la producció.

Joan FRONJOSA

Una necessitat editorial immediata

LES OBRES COMPLETES DE LENIN AL CATALA

El nostre país es troba en la cruïlla d'un moment històric que haurà de repercutir pregonament en el seu esdevenidor. Potser, en el començ d'un ressorgiment total d'abast difícilment previsible. De totes maneres, allò indubtable és la necessitat immediata i imperiosa, que tenim, d'ampliar la nostra base editorial, incorporant a la llengua vernacular les obres representatives del pensament teòric, de les ciències sociològiques i, en síntesi, de les que donen séc i caràcter a llurs autors i a l'època en què han estat escrites. I és ací on, esguardant, encara que lleugerament, el nostre panorama editorial i intel·lectual alhora, ens adonem de l'absència gairebé absoluta d'una literatura social que, situada a l'esquerra de la producció democràtico-burgesa, aconsegueixi per a nosaltres, els catalans, els benifets de la cultura presa globalment i amb caràcter d'universalitat. Està clar que la incorporació no pot fer-se ni ha de fer-se d'una manera improvisada, esporàdica, sense un pla establert per endavant i amb un criteri de conjunt. Allò que cal, per tant, és establir les corresponents gradacions intel·lectuals perquè siguin aptes i mengívoles al públic, de vegades no preparat per a acollir-les. Les obres de divulgació doctrinal, les biografies, les teòricament profundes i representatives i, finalment, les obres completes de les personalitats egrègies: heus ací una distribució editorial que oferim a la consideració dels més interessats en acollir-la. I de les obres completes, les primeres que haurien de traduir-se al català són, al nostre entendre, les de Lenin. Perquè si Marx i Engels foren els teoritzadors, Lenin és teoritzador i executor alhora, intèrpret i forjador de la més gran i pregona revolució socialista que ha vist el món. Considerem, per tant, la seva personalitat tan gegantina, que la lectura de les obres completes haurà d'interessar no solament els militants del comunisme, sinó àdhuc els simples simpatitzants i els qui, per dedicar-se a l'obra intel·lectual, tenen el deure de conèixer-les. No és, doncs, el propòsit de caràcter unilateral i dogmàtic, sinó la intenció que la nostra cultura literària es vegi enriquida amb obres de totes les disciplines i de tots els matisos doctrinals. I àdhuc creiem que, des del punt de vista editorial, no fóra negligible. Però, precisament perquè estem segurs de comptar per endavant amb un públic atent que sabria valorar amb justesa aquest nou esforç dels nostres meritíssims traductors, caldria que les edicions, sense fer-les inaccessibles al lector mitjà, tinguessin l'empremta d'una obra feta amorosament, treballada amb pulcritud i sense fraccionaments i retallades que les fessin incompletes. I és per això que, al mateix temps, entenem ben oportú d'iniciar l'assaig biogràfic, sobretot pel seu alt valor documental i socialment pedagògic. Una biografia de Lenin, densa, ben estructurada i amb una prosa modèlica i pulcra, fóra una bona introducció a les seves obres completes. I això, a Catalunya, podem fer-ho a consciència i a no trigar gaire. Només manca el suport econòmic inicial, una propaganda discreta i sòbria del pla de conjunt, posades al servei d'una absoluta honestedat intel·lectual. I tot això arribarà a fer-se perquè hi ha la voluntat ferma de fer-ho i perquè ho considerem necessari.

F. S. FORNER

FIGURA I PAISATGE

Danubi als ulls del pobre misteriós, hieràtic,
amb un aire de vi
llunàtic.

La mà — de contorn fi —
com si fos la d'un sant d'un oblidat retaule,
nuosa, cep vivent;
i un plany en els coloms tímids de la paraula
flairosa d'aiguardent.

Els ulls sobre un paisatge de tarda virolada:
el globus de paper del cel
i el "carrousel"
que gira.

O tarda bigarrada,
plorosa i arrapada
al ventre de la fira!

Sobre l'estany del parc es va rentant la tarda.
El Danubi del pobre té onades de basarda,
mentre en la mà nuosa
hi ha tot un pensament.

Un cigne sobre un llac — amb els flancs de safata —
mostra, banyat d'orxata,
la glòria del moment.

Un pobre — veu de seda —
pidola una moneda.
I un Danubi brutal
fueteja la tarda vestida de percal.

La tarda té la pell
de camell.
—Egoista! — Tarda lluent, vestida
de lloro i guacamaia:
joc d'amants que es desmaia
pels bancs en quietud;
i la beatitud
dòcil d'alguna dida.

Beatitud de dida — o tarda provinciana!—,
frisosa, que permets
la revolta del pobre, civil i ciutadana,
lluny de la bambolina dels carrerons estrets.

Aquí és més cruel
— entre salzes i llacs,
baix l'envelat del cel —
la ironia impassible dels parracs.

Però tu fuges, tarda alada
— amb sécs de submarina
dintre la meva ment—,
malva i morent.
I sembla que el paisatge es pari a gratcient.

Els coloms s'han perdut amb una ala batent.

I el pobre es queda sol,
oblidat de la gent:
Danubi als ulls, i al cor
l'odi de la serpent.
El cigne, sobre el llac,
navega castament.

Ramon BECH

(c) Ministerio de Cultura 2006

ELS NAUFRAGS DEL POL NORD

L'Oceà Glacial Artic és un mar immens de superfície glaçada. El seu centre és el Pol Nord i serveix de frontera — una frontera fins ara quasi inexplorada — a la U. R. S. S., al Canadà (Anglaterra), a Alaska (antiga Amèrica Russa, avui possessió dels Estats Units), a la Groenlàndia, al Spitzberg, a Noruega i a Islàndia.

L'Oceà Glacial Artic té un interès enorme per als Estats Units i per a Anglaterra; però, en primer lloc, per a la U. R. S. S., la qual posseeix prop de la meitat de les costes de l'Oceà.

L'aviació soviètica ha demostrat que el gran desert de glaç no és una frontera infranquejable, i que, en el cas d'una guerra futura, esquadretes que partissin d'Alaska, o del Canadà, o de Groenlàndia, podrien anar a bombardejar les ciutats del Nord de la U. R. S. S., els ports de Mursnansk, Arkàngel, i els grans nuclis industrials propers a les costes nòrdiques de la Sibèria i de la Rússia europea. Al seu torn, esquadretes sortides de la Terra de Francesc Josep, de la Nova Zelanda, de la península de Kola, de les costes de Sibèria, passant per sobre el Pol, podrien atacar les bases d'Alaska, del Canadà o dels Estats Units.

Aquest és un dels principals motius que menen a l'aprofundit estudi del Pol Nord. Els Estats Units, previsors, estudien la possibilitat d'establir aeròdroms provisionals sobre els camps de glaç del Pol Nord.

* * *

El 21 de maig del 1937, l'*Urs 170* aterrava sobre el banc del Pol Nord. De l'avió, conduït per Vodopianov, descendiren el cèlebre explorador polac Schmidt i els quatre membres encarregats de dur a terme l'estudi de la regió: Papanin, heroi de la U. R. S. S., el ràdio-telegrafista Krenkel, l'hidròleg Txirtxov, i l'astrònom i expert en qüestions magnètiques, Fedorov. Immediatament muntaren l'estació en la qual havien de sojornar un any. A partir d'aquell 21 de maig, la Unió Soviètica comptà amb un domini més: la bandera roja tremolà a l'embat d'un vent que no havia calgut tenyir amb sang. L'expedició, la conquesta — si se'ns permet el mot—, ben diferent de la dels italians sobre Abissínia, o la dels japonesos sobre Manxúria, tenia tan sols carácter científic. Si els expedicionaris no es perden, els treballs de l'expedició Papanin, sobre la meteorologia, el magnetisme terrestre, les diferents capes d'aigua del mar polar, resoldran molts problemes que la ciència no ha resolt encara.

* * *

Pocs jorns després d'haver estat hissada la bandera soviètica en l'extrem Nord de la terra, d'altres avions arribaven, amb la resta del material i de tot quan calia als papanians, per tal de passar el seu llarg hivernatge.

Començaren les observacions. Als setze dies, en comprovar les dades de latitud i longitud, es trobaren que la posició del Pol Nord no era la mateixa de mig més abans! El "Pol Nord" derivava, i amb ell, l'expedició establerta sobre la blanca immensitat glaçada, al llarg del meridià O, en direcció a l'Oceà Atlàntic. El Pol Nord no era terra ferma coberta pel glaç, sinó un mar glaçat! Una altra previsió de Juli Verne, que es confirmava.

* * *

Als cent dies, tot l'immens desert blanc es desplaçava, cap al sud, al llarg del meridià, mantenint-se a igual distància de Groenlàndia que de l'illa Spitzberg.

La plana es fracciona. Papanin i els seus tres companys resten sobre un gran bloc que deriva, seguint el mateix camí que els altres blocs que el volten; és a dir, emportat per la corrent marina que des del Pol Nord es dirigeix envers Groenlàndia. Durant aquests cent dies, el camp ha avançat 400 quilòmetres, a la velocitat mitjana de 4 quilòmetres per hora.

* * *

A la segona meitat de desembre, el corrent és tan veloç que no permet a Txirtxov estudiar els materials recollits. El banc de glaç navega per regions quasi inexplorades: el mar té, a hores, una profunditat de 4.000 metres; a hores, de 200.

A poc de començat l'any nou, els amenaça el Golf Stream. El banc de glaç és portat per la deriva, ràpidament, envers aquest gran riu marí, d'aigua calenta, que surt del Golf de Mèxic i arriba fins a Europa, moderant-ne el clima. Sovint els icebergs que els corrents del Pol arrosseguen, arriben fins al Golf Stream. Al contacte amb l'aigua calenta, la base dels icebergs — nou metres sota l'aigua per cada metre sobre la superfície — es trenca. Heus ací el perill que amenaça l'expedició Papanin. Un bon dia, poden trobar-se els quatre savis asseguts sobre l'aigua.

Les últimes notícies — que ja no ho seran de bon tros, quan apareixeran aquestes línies — diuen que la deriva ha recorregut 111 quilòmetres en 48 hores, que s'ha deslliurat una violenta tempesta i que els trencaglaços, voltats de banc de glaç, no poden avançar.

S. B.

POC DESPRES D'HISSAR LA BANDERA DE LA UNIO SOVIETICA AL POL NORD, EL CAP DE L'EXPEDICIO, SCHMIDT, ADREÇA LA PARAULA ALS SEUS COMPANYS

L'ESTRENA DE "FUENTEOVEJUNA" A PARIS

"Font aux Cabres", és a dir, *Fuenteovejuna*, la gran tragèdia de Lope de Vega — un dels més profunds intèrprets de l'esperit popular que ha tingut la humanitat—, produeix una gran impressió a París, en aquests moments. Tothom comprèn què significa aquesta tragèdia. Tothom s'adona que es tracta d'un poble que pren consciència d'ell mateix, o que es fa — per dir-ho amb mots més actuals — una consciència collectiva, damunt dels atropells i de les vexacions que li són inflingits.

Es clar que, d'una manera insidiosa, alguns diaris de dreta remarquen la intervenció dels reis a la tragèdia. Dels reis, que precisament hi vénen a imposar la justícia, a apaivagar els esperits. Volen, amb aquesta afirmació, convertir la tragèdia, desvirtuant-la, en una apoteosi de la reialesa. Volen disputar — diríem — Lope de Vega a la causa popular. Però a veure: "Fuenteovejuna", que ha estat representada amb èxit a la U. R. S. S., que ho és avui a la democràtica França, ¿ho podria ésser a la zona facciosa? La tolerarien Mussolini i Hitler?

L'argument d'aquests diaris de dreta és capciós. Lope de Vega és un home del seu temps: això és evident, i en el seu temps, encara, el pitjor no era la institució reial. Però que a Lope de Vega el que va interessar-lo són les reaccions de l'esperit popular davant les vexacions; la grandesa de tot un poble en punir aquells que l'afronten i a fer-se solidari d'aquest càstig sense delatar la mà executora, ho prova que això és el verament patètic de la tragèdia, i que quan els reis hi arriben, l'emoció i el patètic ja són completament esvaïts.

Es així com ho interpreta el poble de París. El gran poble francès, que s'adona més i millor, davant d'aquesta tragèdia, que avui cada poble de la República espanyola és un *Fuenteovejuna* triomfador o momentàniament vençut. I d'ací l'emoció, l'entusiasme amb què va a veure-la. Lope de Vega, poeta i sacerdot, tan catòlic com vulgueu, però fill del seu país, lligat profundament amb els sentiments del poble, acaba de guanyar una gran batalla per a la nostra causa. A París tothom pot veure, amb Lope de Vega, de quina banda està tot allò que és en les terres hispàniques. verament nacional.

L'obra ha estat muntada pels actors del "Teatre del Poble" al Teatre Sarah-Bernhardt. No direm que siguin els únics que la poguessin interpretar, però si aquells que la podien interpretar millor, amb més entusiasme. Els comediants del "Teatre del Poble" són els únics gairebé, a París, que s'esforcen a treure el teatre dels seus motllos burgesos, a fer-lo esdevenir verament popular. No són solament comediants; no són solament artistes: són també homes de conviccions. Imagineu, doncs, amb quin fervor l'han interpretada. "A moments — ens diuen persones que l'han vista—, l'obra vivia". Lessier, el director, els ha encomanat la seva empenta, el seu foc, la seva vitalitat mateixa. Car, de Lessier, hi podrà ésser discutit el seu concepte de teatre; però no pas el dinamisme, la força, l'habilitat amb què sap moure les figures, els agrupaments a escena. Altrament, ha sabut treure un bon partit del marge coreogràfic i vistós que l'autor hi deixa, per fer més diversa i teatral la tragèdia; un magnífic espectacle, en fi, que ressalta en el decorat realista, tot com fet en pedra.

Tot i que algú insinuava, abans de l'estrena, que Jean Casou i Jean Camp haurien afegit verins a l'obra, la premsa es rendeix a l'evidència, i fa, en general — almenys fins al moment que escrivim aquesta nota—, justícia al talent dels traductors i al tacte i respecte amb que l'han incorporada al teatre francès.

D. G.

L'ACTRIU FRANCO-ESPANYOLA GERMAINE MONTERO I HARRY KRIMER, DOS DELS FERVOROSOS COMEDIANTS DEL THEATRE DU PEUPLE QUE INTERPRETEN, A PARIS, «FUENTEOVEJUNA»

Els Llibres i la Guerra

EL 6 D'OCTUBRE I EL 19 DE JULIOL, per Anna Murià. Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya. — "Antecedents i Documents", 11. Barcelona, 1937.

Acaba de publicar-se l'opuscle 11 de la miportant collecció "Antecedents i Documents", que analitza, en forma monogràfica i a càrrec de firmes solvents, els antecedents i les particularitats de la guerra i l'obra constructiva que, mentrestant, realitzen els nostres organismes rectors. "Antecedents i Documents", porta ja publicats interessantíssims opuscles i n'anuncia d'altres igualment indispensables per a l'estudi i el coneixement de la situació per la qual travessa Espanya.

"*El 6 d'octubre i el 19 de juliol*" és un assaig del moviment redemptor de Catalunya, vist a través d'aquestes dues dates, que Anna Murià lliga intimament i entronca amb la croada catalana, per a la seva llibertat. Anna Murià aprofundeix la tesi presentada i la narra amb desimboltura, mètode i gràcia d'escriptora. El seu punt de vista de catalanista a ultrança, es manifesta amb passió i sap donar a la monografia un optimisme sa. Tot el sentiment de llibertat de Catalunya i també tota l'obra opressora del centralisme espanyol, es descabdellen en les pàgines de l'obra d'Anna Murià. Visió copsada a través d'un ideari polític, sap universalitzar el problema i presentar-lo de manera que constitueix un bon documental polític.

R.

SUGGERIMENT

L'ESPIRITUALITAT EN EL PERIODISME

Si pogués existir un home que no hagués de consumir, aquest ésser excepcional quedaria eximit de l'obligació de produir. Com que això no és possible, la necessitat de consumir comporta l'obligació de produir. Però aquesta obligació de treballar, que és una realitat agradable de la vida, no vol pas dir que l'home es pugui dedicar a una feina qualsevol. No. Tenim dret i necessitat de treballar, però, sempre d'acord amb les nostres possibilitats físiques i intellectuals: en la mesura de les nostres forces. L'intellecte és també una força corporal que, com els biceps, és més desenrotllada en uns que en altres. Però és d'observar l'existència de professions que no es poden exercir, tanmateix, pel sol fet de justificar el dret a consumir, sinó que cal sentir la vocació més fervent, la inclinació espiritual més viva vers elles.

Potser podria estendre aquesta opinió en un sentit general, per tal com en tots els treballs el pretès professionalisme ha servit, també, per a justificar actituds tèrboles en perjudici de l'interès comú del poble. N'és una prova, que en la lluita que sostenim contra el conglomerat reaccionari, estem recollint algunes deplorables conseqüències d'aquesta falla.

Crec que hi ha professions en les quals és molt més imperiós que en altres, esbandir el tòpic del professionalisme; car, al meu entendre, res no pot justificar en elles el greuge que implica l'actuació d'un professional incapacitat, com ho és forçosament, el qui no *sent* la seva professió. Entre els que demanen d'una manera més urgent una revisió, hi ha les de jutge, mestre, metge i periodista. Aquest darrer, per exemple, no pot ésser de cap manera el professional que fabrica "corrents d'opinió" a tant la línia. El periodista no ha d'escriure sinó allò que sent. Es per aquesta raó que, de la mateixa manera que no podem creure en els periòdics titulats independents, no creiem, tampoc, en el periodista "simplement professional". Fóra una professió mesella, i l'home, per tal com és dotat d'intellecte, té sentiments propis que no li està mai bé d'amagar. Els mateixos periòdics que es diuen independents, són l'expressió d'una opinió i d'un criteri a l'esguard d'altres opinions i criteris. El menys que es pot demanar és que el periodista estigui identificat amb el criteri del periòdic on treballa. No és concebible el grau superlatiu de relaxament que palesa l'ànima d'aquell que per "professionalisme" defensa i propaga, directament o indirecta, una opinió que no ha sentit mai.

Es comprèn que un treballador impressor que professa sentiments laics i àdhuc ateus, confeccioni un llibre del cristianisme més ortodox. L'incomprensible, és que un escriptor cristià, pugui escriure un llibre ateu, o a la inversa. El resultat hauria d'ésser, és clar, una cosa terriblement freda, mancada del més essencial: d'ànima.

Els periòdics han d'ésser els portantveus d'unes idees clares, i els periodistes, llurs identificats animadors. En la defensa i propagació de les idees, el professionalisme eixorc, és una immoralitat que cal rebutjar. Just és que, si hom esmerça totes les seves activitats a escriure, sigui l'escriure ço que li proporcioni els mitjans de vida; però no val a confondre l'home que escriu per a cobrar amb el qui cobra per a escriure. El periodista — digui's el que es vulgui — és un miltant, no un funcionari.

Hem de bandejar per sempre els periodistes "camaleons". Cal acabar amb el tipus fastigós de periodista que sempre escriu d'acord amb el pensar de qui el paga. Aquest espècimen de vividor és el que més mal ha fet, i ara ens en pot fer tant com les mateixes hosts de Franco.

Un dia, Màrius Aguilar contava, en una de les seves cròniques, que una vegada el seu pare, home de lleis, li digué: "Jo voldria que fossis jutge". I ell va contestar-li: "Es igual, pare; sóc periodista". Darrerament hem llegit unes paraules del cardenal Verdier, que anaven dirigides als periodistes; en elles els deia: "Tothom llegeix els diaris, però no tothom va a escoltar els predicadors. Vosaltres sou, doncs, els grans factors de l'ordre nou". Entre una cita i l'atra han transcorregut divuit anys, i, durant aquest llarg espai de temps, s'han dit moltes altres coses encaminades a demostrar la influència del periodisme sobre la vida dels pobles. El mal radica en això: que hi ha qui sap aprofitar-se'n massa, d'aquesta influència, i els escriptors no hem sabut, per ara, imposar, per damunt de tot, l'espiritualisme del periodista que no pot ni vol doblegar-se. El que es sobreentèn per "dignitat professional" ha d'ésser la *pròpia dignitat*.

Es hora d'emprendre una croada un xic seriosa contra tot el que hi ha d'immoral en la professió. En el Front Intellectual Antifeixista, inspirador de MERIDIA, pot i ha de fer-se molt en aquest sentit. Estem en plena reconstrucció nacional, i cal evitar per tots els mitjans que un dels principals factors del "nou ordre" estigui a mercè dels desaprensius, acaparat pel negoci, per l'Empresa, Partit o Organització que pagui, o que pagui millor.

Quan algun panxa contenta pretengui justificar el fet de defensar avui tot allò que ahir criticava, i addueixi com a únic i menyspreable pretext, que ha de viure i donar pa als seus fills, contestem-li, amb l'energia del qui sent la veritable dignitat professional, que "el pic i la pala són un bon mitjà, i ben honrat, per a viure i donar pa als fills".

Jacint BORRAS

Carnet del Cinema

El primer film mexicà parlat. — Es titula "Janitzio", i descriu la vida d'un poblet de pescadors de Mèxic, on els costums serven encara — malgrat la profunda transformació social que ha sofert el país aquests darrers anys — la forta rigidesa d'altres temps. L'argument és senzill: es confia gairebé tot l'interès del film en la representació de la realitat. Però, malgrat la seva simplicitat — simplicitat buscada—, produeix en l'espectador una impressió molt viva. La fotografia, tant la de la gent com la del paisatge, és força afortunada, i l'acció encaixa sempre, d'una manera perfecta, amb l'ambient: sembla un episodi real de la vida tradicional d'aquell poble humil de mariners.

Un film contra la guerra. — Encara que no és pas sense defectes, "J'acuse", acabat d'estrenar al Théâtre Pigalle, és un film, d'un efecte patètic, que clama contra el dolor estúpid de la guerra; que ens en mostra les llàgrimes, la por, la podridura; que ens revolta contra la infàmia de l'assassinat sense odi. A la crida del protagonista, els morts de la guerra s'aixequen de sota les creus dels sepulcres, i envaeixen les ciutats, els poblets, i els vivents, comprenent, abaixen les armes que anaven a emprar en l'ambient enfollit d'odis barrejats.

Un comentarista francès es pregunta, però, si és a França on convenen especialment aquesta mena de drames. "Ací — diu—, a casa nostra, apart dels fabricants de canons i dels aprofitadors de la guerra, el conjunt dels francesos no desitja sinó la pau". Es a casa dels intoxicats, dels enfollits per les idees imperialistes, que el voldria mostrar aquest gran fresc que parla amb tanta eloqüència contra la guera i que ens estreny el cor. Només que allí, aquest film, ni cap film com aquest, no tindrà entrada. I heus ací, encara, en aquests moments, un avantatge per llur part.

Meridià

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Passeig de Pi i Margall, 19 bis - Telèfon 12289 - BARCELONA

Director: A. FUSTER VALLDEPERES

Redactors: Sebastià Gasch, Domènec Guansé, Lluís Montanyà, Joan Oliver, J. Roure-Torent, M. Serra i Moret, Manuel Valldeperes

Cap de Redacció: JOAN MERLI

(c) Ministerio de Cultura 2006

MITJA PAGINA D'HUMOR

ES UN FILM Meridià ..... NATURALMENT

per FRIED-FELD.

COPS DE BEC

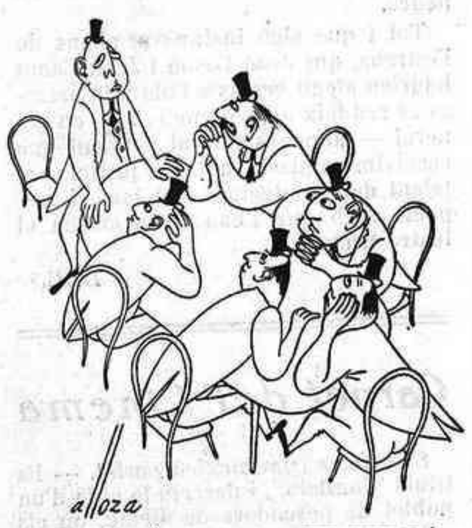

EL COMITÈ DE NO-INTERVENCIÓ

—Senyors: Jo crec que acabaran per intervenir-nos.

AQUELLA RETIRADA

...i jo li aconsello, senyora Tuies, de no regatejar tant, perquè la poden prendre per en Mussolini.

—El veig malament, aquest noi.
—Es que, pobret, l'ha tocat un casc!

UN ACUDIT DOLENT

En un restaurant de la Plaça Macià sopen un metge, un músic, un periodista i una artista de varietats.

Acabat el primer plat, el músic es treu un tros de pa de la butxaca i el col·loca delicadament damunt la taula.

—Un plat de seques per a un senyor que es porta el pa — exclama el periodista, tot i ressuscitant la frase clàssica que corria pels restaurants populars d'abans.

I, naturalment, és encetat per enèsima vegada el tema del qual es parla: que si falta d'això, que si falta d'allò, que si pagant-ho car trobaràs de tot...

—Jo no em puc queixar — fa l'artista de varietats—. Des de París, el mestre Tragan, el famós autor de cuplets, m'ha tramès un lot del *Bon Marché*, en el qual hi havia confitura, sucre, pastes i altres excessos.

—Sí; tu vas *tragant* — llança, pàl·lid d'enveja, el metge.

UN HOME POPULAR

El popularíssim Panellets, tan conegut que el seu nom ha travessat les fronteres i tot, ha anat a Madrid. I no es cansa d'explicar tot el que ha vist als seus amics.

Un dia, segons ell, va visitar els parapets més avençats. Encuriosit, s'ho mirava tot amb uns ulls com unes taronges quan, de sobte, va sortir una veu d'allà davant, de les trinxeres enemigues:

—Ola, Panellets! Què fas per aquí? No es pot ésser popular.

UN POETA SINGULAR

A un singular poeta anecdòtic, uns quants escriptors, dels quals el poeta singular va publicar llurs biografies, de tan contents com estaven de veure's publicades llurs vides i miracles en un llibre, van decidir obsequiar l'autor gentil, amb un sopar a "Can Moritz".

En aquest àpat sí que va haver-n'hi, de concurrència, perquè no hi va faltar cap dels biografiats, exceptuant-ne mitja dotzena que excusaren llur assistència dient que estaven, de llet, a règim. Pobrets poetes, si fos ara!

Doncs, tots aquells que no estaven de llet, a règim, van anar, amb l'homenatjat al davant, com un sol home, a sopar. L'acte va transcórrer amb la més franca companyonia, com diuen els repòrters, i el plat de llagostins que hom va treure, fou saludat amb un estarrufament de nas de tots els comensals. Quina oloreta feia la salsa!

—*Viven* els llagostins! — va cridar un poeta, el qual, de tan gras i roig com estava, més que un poeta semblava un botifarrer.

El singular poeta que seia al cap de taula, al costat d'una *bellíssima romanço* d'un seu amic, tothom va notar que fou el que tingué, quan el cambrer li va posar el plat de llagostins als nassos, l'estarrufament de nas més pronunciat. I va cruspir-se els llagostins amb la mateixa lleugeresa que si s'empassés un *xurro*, puix que, untats de salsa, van lliscar-li sencers i suaument gola avall.

Al cap d'una estona, el cambrer, que va notar que l'homenatjat tenia el seu plat net com una patena, puix que va escurar-lo amb una molla de pa, i ni romanalles dels llagostins hi havia, va dir-li, disposant-se a abocar-li uns quants llagostins al plat:

—A vostè no n'hi dec haver posat, oi?

—Sí, ja me'ls he menjat tots, sí! — va exclamar l'homenatjat, amb veu de gemec.

El singular poeta s'havia empassat els llagostins amb closca i tot. Quin pap! I encara hi ha qui diu que els poetes són uns llepafils!

UNA PROVA D'AMISTAT

Un altre pintor valencià, innominat aquest, en tenia també de molt bones. Un dia ensopegà amb un íntim amic que li digué:

—Noi, em caso. Voldria comprar-te una pintura per al menjador. Fes-me un bon preu.

—No me n'ocupo jo del negoci. Adreça't al meu marxant.

Però, repensant-se, s'apressà a canviar de parer:

—No, no hi vagis. Et costaria massa car. Mira: et deixo el quadre, te l'emportes a casa, i te'l copies. Ja me'l tornaràs.

EN BAPTISTA

La colònia valenciana de Barcelona cada dia és més nodrida. I nodrida de personalitats: Josep Renau, Max Aub, Ernest Guasp... L'altre dia, en un cafè on se'n reuneixen alguns, es contaven anècdotes d'aquella terra assolellada. Ací en va una.

Sorolla pintava a l'aire lliure. Feia dies que un home el contemplava amb atenció. S'hi fixava molt, però no badava boca. Fins que una tarda es va decidir. I es va decidir en el precís moment en què Sorolla acabava de traçar una de les seves pinzellades magistrals.

—Bé!!! — va llançar l'home amb veu de tro.

Sorprès i empipat, Sorolla es va girar i va preguntar:

—Què feu aquí? Què voleu? Qui sou?

—Sóc En Baptista.

—Qui és En Baptista?

—Com? No coneixeu En Baptista? Jo sóc dels primers que van anar a Amèrica. Amb les caravelles. En desembarcar, veig un lloro. Em trec l'escopeta, i *pum!* I el lloro em va dir: —Baptista, m'has mort!

MENJAR I BEURE DE FRANC

Abans de la guerra europea, allò que els francesos anomenen "grivèlerie"— és a dir, l'art de menjar i beure sense tenir diner per a pagar — feia part de l'humor.

Rossinyol, Cases i Clarassó, havien practicat la "grivèlerie" amb una gràcia inimitable. I, més ençà, pel Grill Room, encara s'arrossegaven alguns bohemis que no havien perdut el sentit de la facècia, i que, empesos per la necessitat, se les empescaven totes per a consumir d'arròs.

I un dia, l'un d'ells, un pintor, que no en portava ni cinc, va proposar a un músic amic, que es trobava en la mateixa situació desesperada, de beure un aperitiu a duo.

—Com ens ho farem? — va preguntar el músic.

—Deixa'm fer!

I s'instal·laren a la terrassa d'un cafè de la Plaça del Teatre. El pintor cridà:

—Noi! Un vermut!

Quan li portaren la consumació demanada, digué:

—No; m'he repensat. Un "picon", en lloc d'això.

El cambrer s'emportà el vermut i servi un "picon".

Els dos artistes begueren sense presses.

Després fugiren corrents. El cambrer els aconseguí:

—No m'heu pagat el "picon"!

El pintor replicà:

—Perdoneu! No havia pas de pagar vos-el. L'he canviat per un vermut.

—Sí! Però el vermut, tampoc no me l'heu pagat!

—Però no l'hem pas begut.

—Es veritat — contestà el cambrer, inclinant-se davant aquest raonament irreprotxable.

—Què t'ha passat?
—Sí, mira: se m'ha ocorregut baixar del tramvia.

—Que està molt lluny, de casa seva?
—Molt. Quinze tramvies.

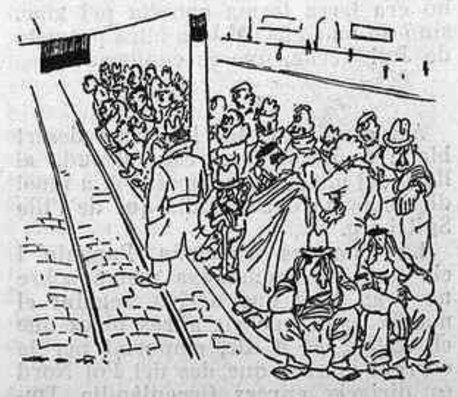

—Aquests tramvies...
—Jo crec que s'han fet de la No-Intervenció.

(c) Ministerio de Cultura 2006